

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут державного управління
Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня магістра

Здобувача вищої освіти Зіньковського Олександра Юрійовича

академічної групи 281м-23з-2 ІДУ

спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

за освітньо-професійною програмою Публічне управління
та адміністрування

на тему: «Інституціональне забезпечення державної політики щодо
зовнішнього незалежного оцінювання в Україні»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	Тарасенко Т. М.			
розділів:				

Рецензент	Сидоренко О.Л.			
-----------	----------------	--	--	--

Нормоконтролер	Кравцов О.В.			
----------------	--------------	--	--	--

Дніпро 2024

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка кваліфікаційної роботи ступеня магістра на тему «Інституціональне забезпечення державної політики щодо зовнішнього незалежного оцінювання в Україні».

67 с., 2 рис., 6 табл., 57 використаних джерел.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА, ЗОВНІШНЄ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ, ОСВІТА, ЯКІСТЬ ОСВІТИ, ТЕСТУВАННЯ, ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ЗАКЛАД ОСВІТИ.

Об'єкт дослідження – формування та реалізація державної політики щодо підвищення якості загальної середньої освіти та забезпечення рівного доступу до вищої освіти.

Предмет дослідження – інституціональне забезпечення державної політики щодо зовнішнього незалежного оцінювання в Україні.

Мета дослідження – визначення організаційно-правових механізмів зовнішнього незалежного оцінювання в Україні та обґрунтувати перспектив розвитку Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти.

У першому розділі здійснено аналіз становлення політики щодо зовнішнього незалежного оцінювання в Україні. Другий розділ присвячено організаційно-функціональному забезпеченню оцінювання якості освіти в Україні. У третьому розділі охарактеризовано сучасний стан та визначено перспективи розвитку Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти.

Сфера практичного застосування результатів дослідження полягає у розробці рекомендацій для вдосконалення організаційного забезпечення системи зовнішнього незалежного оцінювання в Україні.

ABSTRACT

Explanatory note of the master's degree qualification thesis on the topic «Institutional support of the state policy on external independent assessment in Ukraine».

67 p., 2 fig., 6 tab., 57 sources used.

STATE POLICY, EXTERNAL INDEPENDENT EVALUATION, EDUCATION, QUALITY OF EDUCATION, TESTING, HIGHER EDUCATION INSTITUTION, EDUCATIONAL INSTITUTION.

Object of research – Formation and Implementation of State Policy on Improving the Quality of General Secondary Education and Ensuring Equal Access to Higher Education

Subject of research – Institutional Support for State Policy on External Independent Assessment in Ukraine

The purpose of research – Definition of Organizational and Legal Mechanisms for External Independent Assessment in Ukraine and Justification of Development Prospects for the Dnipropetrovsk Regional Center for Educational Quality Assessment.

The first section analyzes the development of policy on external independent evaluation in Ukraine. The second section is devoted to the organizational and functional support of education quality assessment in Ukraine. The third section describes the current state and identifies the prospects for the development of the Dnipropetrovsk Regional Center for Education Quality Assessment.

The scope of practical application of the research results is to develop recommendations for improving the institutional and organizational support of the external independent evaluation system in Ukraine.

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень	
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	
СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ В УКРАЇНІ	7
1.1. Запровадження зовнішнього незалежного оцінювання в Україні як важлива складова державної політики в галузі освіти	7
1.2. Особливості забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні в умовах правого режиму воєнного стану	15
РОЗДІЛ 2	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	20
2.1. Основні завдання та стратегічні пріоритети розвитку Українського центру оцінювання якості освіти в Україні	20
2.2. Досвід функціонування мережі регіональних центрів оцінювання якості освіти в Україні	25
РОЗДІЛ 3	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ	45
3.1. Загальна характеристика Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти	45
3.2. Перспективи удосконалення діяльності Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти	56
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗНО – Зовнішнє незалежне оцінювання;

МОН – Міністерство освіти і науки України;

УЦОЯО – Український центр оцінювання якості освіти;

РЦОЯО – Регіональний центр якості освіти;

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Інституційне забезпечення державної політики у сфері зовнішнього незалежного оцінювання є важливим елементом сучасної освітньої реформи, спрямованої на підвищення якості освіти, забезпечення рівного доступу до вищої школи та формування об'єктивного механізму відбору абітурієнтів в Україні. З моменту впровадження у 2008 році, ЗНО стало ефективним інструментом для мінімізації корупції та суб'єктивності при вступі до вищих навчальних закладів, забезпечуючи учням можливість демонструвати свої знання незалежно від соціально-економічного статусу або регіону проживання.

Роль інституційного забезпечення полягає у створенні чіткої системи, що гарантує прозорість, надійність та об'єктивність процесу оцінювання. Таке забезпечення охоплює не лише нормативно-правову базу, але й діяльність державних органів, спеціалізованих установ, наукових інститутів, а також громадських організацій, які здійснюють моніторинг та оцінку якості процесу. Зокрема, центральну роль у системі ЗНО відіграє Міністерство освіти і науки України, яке визначає основні стратегічні напрями та формує загальну політику у цій сфері, а також Український центр оцінювання якості освіти, що безпосередньо здійснює організацію та проведення оцінювання.

Інституційне забезпечення державної політики ЗНО є також важливим для забезпечення сталості й довіри до цієї системи. Від ефективної роботи інституцій залежить не лише технічна підготовка й проведення іспитів, але й підтримка високих стандартів якості тестів, що дозволяє адекватно оцінювати знання учнів. Державна політика у сфері ЗНО потребує постійного вдосконалення нормативно-правового забезпечення, розробки нових методів оцінювання знань, а також адаптації системи до викликів сучасного інформаційного суспільства.

Державне фінансування є ключовим для забезпечення стабільності процесу, проте залучення недержавних організацій, грантів і інвестицій може значно покращити ефективність та якість ЗНО, розширюючи можливості для модернізації тестування і цифровізації процесів.

Громадянське суспільство та медіа також відіграють критичну роль у формуванні інституційної системи ЗНО. Вони здійснюють нагляд за процесом, забезпечують прозорість та довіру до системи через моніторинг, висвітлення процесу проведення іспитів і реагування на можливі порушення. Участь громадськості сприяє підвищенню суспільної довіри до результатів ЗНО та забезпечує зворотний зв'язок для його вдосконалення.

Відповідно інституційне забезпечення ЗНО в Україні є комплексним процесом, що вимагає координації між державними структурами, громадянським суспільством, освітніми закладами та міжнародними організаціями. Ефективність цієї системи визначає успішність реалізації державної політики у сфері доступу до якісної освіти, що є одним із головних пріоритетів України на шляху до інтеграції у світове освітнє співтовариство та забезпечення сталого розвитку держави.

Проблематика державної політики у сфері зовнішнього незалежного оцінювання розглядалась в наукових працях В. Філіпової, В. Шаповала, А. Киричук, С. Сисоєвої, О. Сидоренка та інших.

Метою роботи є визначення організаційно-правових механізмів зовнішнього незалежного оцінювання в Україні та обґрунтування перспектив розвитку Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти.

Об'єкт дослідження – формування та реалізація державної політики щодо підвищення якості загальної середньої освіти та забезпечення рівного доступу до вищої освіти.

Предмет дослідження – інституціональне забезпечення державної політики щодо зовнішнього незалежного оцінювання в Україні.

Для дослідження було визначено **такі завдання**, які допоможуть досягнути визначеної мети:

- розкрити основні етапи запровадження зовнішнього незалежного оцінювання в Україні як складової державної політики в галузі освіти;
- встановити та пояснити особливості проведення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні в умовах правового режиму воєнного стану, зокрема вплив воєнних умов на організаційні та процедурні аспекти ЗНО;

- проаналізувати основні завдання та стратегічні пріоритети розвитку Українського центру оцінювання якості освіти, його роль та функції в системі оцінювання якості освіти;
- узагальнити досвід функціонування мережі регіональних центрів оцінювання якості освіти в Україні, виявити проблеми та перспективи їх розвитку;
- визначити сучасний стан і перспективи розвитку Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти та обґрунтувати напрями удосконалення його діяльності для підвищення якості освітніх послуг на регіональному рівні.

Для реалізації поставлених завдань у дослідженні ми застосували комплексний підхід, використовуючи сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Серед теоретичних методів застосовано аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, порівняння та класифікацію, які дали змогу поглибити знання про предмет дослідження. Емпіричні методи, такі як спостереження, бесіди та тести, забезпечили практичну основу для збору даних. Математичний метод, що включає обробку отриманих результатів, дозволив формалізувати інформацію та підтвердити гіпотезу. В роботі також використано описовий, табличний та графічний методи.

Практичне значення наукової роботи полягає у розробці рекомендацій для вдосконалення інституційного та організаційного забезпечення системи зовнішнього незалежного оцінювання в Україні. Отримані результати можуть бути використані для підвищення ефективності діяльності Українського центру оцінювання якості освіти та його регіональних центрів, зокрема Дніпропетровського, що сприятиме покращенню якості освітніх послуг, прозорості та об'єктивності процесу вступу до вищих навчальних закладів.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з підпунктами, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 67 сторінок. Список використаних джерел включає 57 найменувань.

РОЗДІЛ 1

СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ В УКРАЇНІ

1.1. Запровадження зовнішнього незалежного оцінювання в Україні як важлива складова державної політики в галузі освіти

Ступінь розробки проблем державної політики щодо зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) в Україні є важливим напрямом досліджень у науковій літературі. ЗНО стало важливою складовою частиною освітньої системи України після здобуття незалежності, і його впровадження вимагало створення ефективних інституційних механізмів для забезпечення прозорості, об'єктивності та доступності цього процесу. Однак, незважаючи на суттєву увагу, що приділяється цій темі в наукових працях, питання інституціонального забезпечення ЗНО в Україні ще не отримали всебічної розробки.

У контексті окресленої проблеми важливе значення мають праці, у яких висвітлюються правові, педагогічні, організаційні умови реалізації ЗНО в Україні та європейських країнах. Зокрема, дослідження В. Філіпової, Р. Шаповала дають можливість співставити особливості реалізації ЗНО із функціонуванням освітнього права як галузі законодавства, правовим регулюванням освіти та модернізаційними процесами у цій сфері [1 – 2]. А. Киричук, С. Сисоєва аналізують базове законодавство про освіту та його вплив на розвиток освітньої галузі [3 – 4]. В. Карандій, О. Сидоренко обґрунтовують ЗНО як чинник забезпечення якості освіти та суспільних очікувань [5 – 6]. С. Науменко репрезентує зарубіжний досвід незалежного зовнішнього оцінювання [7]. При цьому правові засади зовнішнього незалежного оцінювання в Україні та перспективи їх розвитку є недостатньо дослідженими.

Починаючи з 90-х років ХХ ст., багато вищих навчальних закладів почали переходити на нові умови прийому до вищих навчальних закладів із використанням тестових технологій. У 1993 р. Міністерство охорони здоров'я

України за підтримки міжнародних фондів і безпосередньої участі західних спеціалістів запровадило тестування для ліцензування лікарів. Система перевірки й оцінювання професійних знань і майстерності студентів і випускників медичних навчальних закладів «Кроки» є першою в Україні, хоча й вузькопрофільною системою тестування загальнодержавного рівня. У рамках цього масштабного проєкту створено банк завдань, у який збирають емпіричні дані, проводять їх психометричний аналіз. У 2002 – 2005 роках Центр тестових технологій за підтримки Міністерства освіти і науки України та міжнародного фонду «Відродження» започаткував експеримент щодо впровадження зовнішнього незалежного оцінювання в систему загальної середньої освіти. Поетапно запроваджувалися тестування з історії України та всесвітньої історії, математики, української мови, географії, біології, фізики, хімії, результати яких протягом 2003 – 2007 років випускники загальноосвітніх навчальних закладів за бажанням могли зарахувати під час вступу до вищих навчальних закладів (2003 р. – 3121 учасник тестування, в експерименті брали участь 4 університети, 2004р. – 4500 учасників тестування, 31 університет зараховував результати тестування за згодою абітурієнтів; 2005р. – 8700 випускників, в експерименті брали участь усі ВНЗ країни) [8].

Зауважимо, що першим практичним кроком у запровадженні формування нормативно-правового забезпечення ЗНО стала постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1095 «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти», яка ввела порядок проведення ЗНО та моніторингу якості освіти з метою забезпечення реалізації конституційних прав громадян на рівний доступ до вищої освіти. Цією ж постановою було передбачено створення у 2005 р. Українського центру оцінювання якості освіти та його регіональних підрозділів, а також проведення у 2006 р. пілотного експерименту щодо випробування технологій ЗНО навчальних досягнень випускників закладів загальної середньої освіти. Було визначено конкретний термін його запровадження (2007 – 2008 рр.) [9].

Таким чином, у 2005 р. було сформовано основу нормативно-правового забезпечення ЗНО в Україні, що дало можливість запровадити його на практиці. Зокрема, у 2006 р. розпочав функціонування Український центр оцінювання якості освіти та його 8 регіональних підрозділів. Було проведено пробне ЗНО у формі тестування, участь у якому взяли 41 818 випускників загальноосвітніх шкіл із залученням 6 300 інструкторів і 700 екзаменаторів. Відповідно, вже у 2007 р. було проведено ЗНО з української мови, математики, історії України та всесвітньої історії (як експеримент відбулося зовнішнє незалежне оцінювання з хімії, біології та фізики для випускників шкіл Харківської області), а його учасники отримали сертифікати державного зразка. Участь у ЗНО 2007 р. взяли 116 327 учнів, що становило біля 26 % від загальної кількості випускників середньої школи [10].

Важливу роль у становленні ЗНО відіграли укази Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» (2005 р.), «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні» (2008 р.) та «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні» (2008 р.), які сприяли утвердженню ЗНО як провідного інструменту управління якістю освіти [11 – 13].

У законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) визначено, що прийом на навчання до закладів вищої освіти для здобуття ступеня молодшого бакалавра чи бакалавра здійснюється на основі повної загальної середньої освіти за результатами ЗНО знань і вмінь вступників (ст. 44). Ст. 45 Закону визначає ЗНО як оцінювання результатів навчання, здобутих на певному освітньому рівні, яке здійснюється спеціально уповноваженою державою установою та використовується для прийому до закладів вищої освіти на конкурсній основі. Його об'єктивність має забезпечуватися дотриманням єдиних вимог до процедур його проведення, підбором завдань відповідно до програм ЗНО. Визначаються вимоги до програм ЗНО та процедури їх затвердження, особливості роботи педагогічних, науково-педагогічних та наукових

працівників, які залучаються до його проведення. Унормовується формування електронного реєстру сертифікатів ЗНО (ст. 8) [14].

Нормативно-правове забезпечення ЗНО також реалізується наказами Міністерства освіти і науки України та Українського центру оцінювання якості освіти, а також внутрішніми нормативними актами суб'єктів освітнього права, які брали участь у цьому процесі (накази по управліннях освіти та закладах освіти, які забезпечували проведення ЗНО). Зокрема, наказами МОН України «Про затвердження нормативно-правових актів щодо проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти» затверджувався Порядок проведення зовнішнього незалежного оцінювання, Положення про предметні фахові комісії, а також технічні процедури проведення ЗНО [15]. Накази УЦОЯО унормовують процедури залучення педагогічних, наукових, науково-педагогічних працівників до проведення зовнішнього незалежного оцінювання, питання унормування та оплати їх праці [16, 17].

На сьогодні базовим законодавчим актом, який регулює процедури ЗНО, є Закон України «Про освіту» (2017 р.). Він визначає концептуальні засади ЗНО як одного з ключових інструментів забезпечення і підвищення якості освіти в системі зовнішнього забезпечення якості освіти (ст. 41. Система забезпечення якості освіти) [18]. Закон визначає методологічну основу ЗНО принципи валідності (обґрунтованості та придатності методів і технологій оцінювання для конкретних цілей), відкритості та прозорості, об'єктивності, надійності, доступності, відповідальності. Функція встановлення процедур, форм та порядку проведення ЗНО покладається на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти. Закон передбачає здійснення ЗНО як за кошти державного бюджету, так і за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством. При цьому оцінювання результатів навчання здобувачів базової та профільної середньої освіти здійснюється виключно за кошти державного бюджету [18].

Законом України «Про освіту» передбачено, що засади ЗНО, які не встановлені ним, мають визначатися спеціальними законами. Такими законодавчими актами є Закони України «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту» та «Про вищу освіту». У чинному законі «Про загальну середню освіту» (1999 р.) питання регулювання процедур ЗНО не відображені, за винятком норми, яка визначає, що його проведення покладається на Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти (ст. 37 Закону України «Про загальну середню освіту»). Тому подальше удосконалення ЗНО співвідносять із новою редакцією Закону «Про загальну середню освіту», над яким активно працюють фахівці-правники, освітяни та представники громадськості.

Законом України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.) ЗНО визначено як один із основних видів оцінювання результатів навчання здобувачів незалежно від рівня освіти (Ст. 17) [19]. Якщо на початковому етапі запровадження ЗНО розглядалося виключно як інструмент якісного удосконалення механізму вступу випускника середньої школи до вищого навчального закладу. Натомість, Законом «Про освіту» (2017 р.) визначено, що ЗНО передбачає оцінювання результатів навчання, здобутих на певному рівні освіти (ст. 12) [18]. При цьому зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання здобувачів повної загальної середньої освіти використовується для прийому до закладів вищої освіти на конкурсній основі (ст. 45). Відповідно до ст. 12 Закону «Про освіту» та ст. 44 Закону «Про вищу освіту» передбачено можливість проведення вступних випробувань для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти з використанням ЗНО [20]. На сьогодні ЗНО використовується з метою сертифікації здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти окремих галузей знань та спеціальностей.

Наприклад, вже у 2018 р. наказом МОН України затверджено «Порядок організації та проведення вступних випробувань, що проводяться з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти». Його дія поширюється

на заклади вищої освіти, що здійснюють набір на навчання за ступенем вищої освіти магістра за спеціальностями галузей знань 03 «Гуманітарні науки», 05 «Соціальні та поведінкові науки», 06 «Журналістика», 08 «Право», 24 «Сфера обслуговування» та 29 «Міжнародні відносини». Вступні іспити у формі ЗНО передбачають виконання тесту з іноземної мови та єдиного фахового вступного випробування, що складається із тесту загальних навчальних правничих компетентностей та тесту з восьми базових правничих дисциплін [21]. Досвід проведення вступних випробувань на другий рівень вищої освіти у форматі ЗНО показав свою доцільність як об'єктивного механізму управління якістю вищої освіти.

Таким чином, можна зробити висновок, що на сьогодні в Україні сформована цілісна система нормативно-правового забезпечення реалізації ЗНО, структуру якої можна подати таким чином (рис. 1).

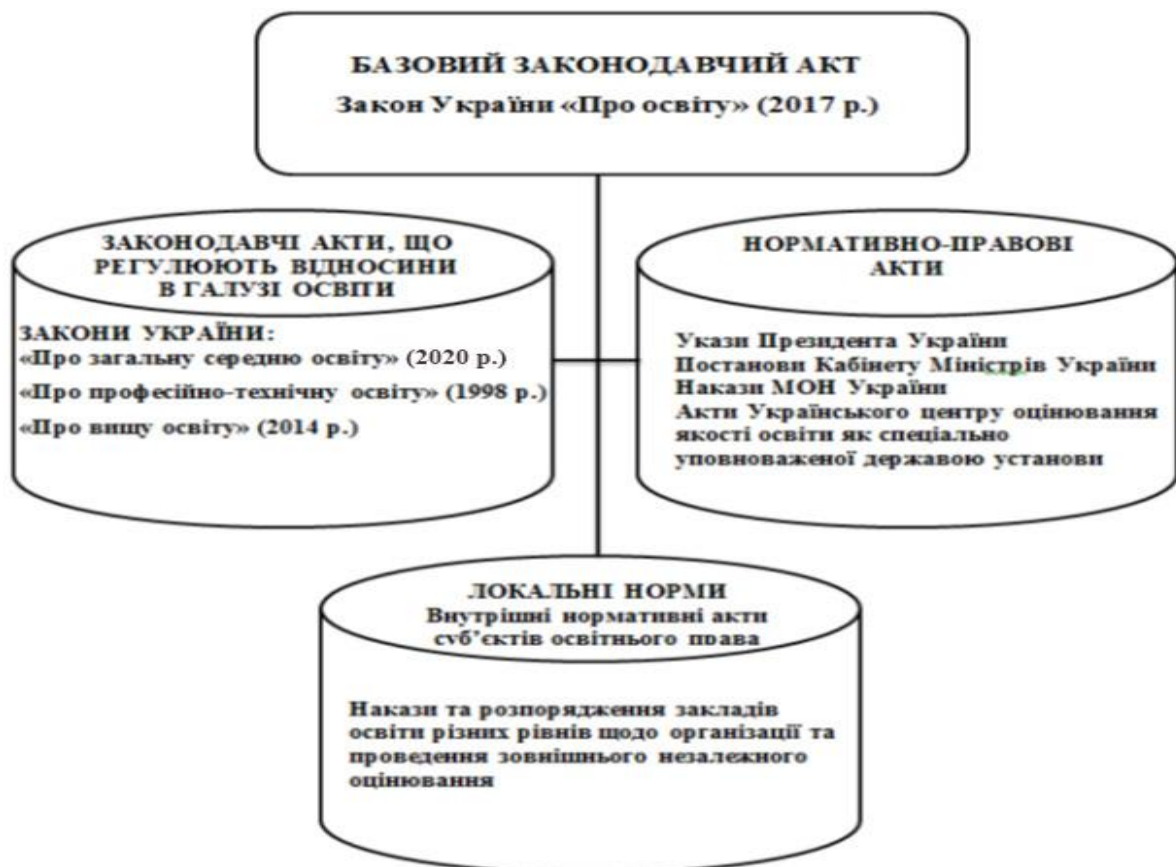

Рис.1.1. Структура системи нормативно-правового забезпечення ЗНО

Її основою є базовий законодавчий акт освітнього права – Закон України «Про освіту» (2017 р.). До складу системи входять законодавчі акти, що регулюють відносини в галузі освіти (Закони України «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту»), а також нормативно-правові акти (укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, накази МОН України та УЦОЯО). Суттєву роль в успішній реалізації ЗНО відіграють локальні норми (накази та розпорядження суб'єктів освітнього процесу різних рівнів).

Запровадження ЗНО в Україні стало важливим етапом у реформуванні системи освіти, спрямованим на забезпечення рівності, об'єктивності та прозорості в оцінюванні знань випускників шкіл. Як інструмент державної політики, ЗНО виконує стратегічну роль у встановленні єдиних стандартів оцінювання, що дозволяє мінімізувати корупційні ризики у процесі вступу до вищих навчальних закладів та посилює довіру до результатів тестування.

Потреба у впровадженні ЗНО була обумовлена проблемами в системі освіти, ще до 2008 р., адже вступ до університетів значною мірою залежав від суб'єктивного оцінювання і рекомендацій, що призводило до нерівних можливостей для абітурієнтів із різних регіонів і соціальних верств. В умовах реформування освіти, держава визначила створення прозорих, єдиних умов для всіх учнів одним зі своїх головних пріоритетів, що заклало основу для розвитку ЗНО.

На сьогодні система ЗНО охоплює всі регіони України та діє на засадах прозорості та неупередженості, забезпечуючи випускникам рівний доступ до можливостей здобути якісну вищу освіту. Український центр оцінювання якості освіти та мережа регіональних центрів активно функціонують як механізми організації та проведення ЗНО, які не лише забезпечують належний рівень перевірки знань, а й впливають на якість навчального процесу у школах.

До моменту впровадження ЗНО система вступу до вищих навчальних закладів в Україні характеризувалася численними недоліками, серед яких найбільше виділялися корупція, упередженість у процесі відбору абітурієнтів та

нерівність можливостей для вступу. Оскільки критерії оцінювання знань випускників були відмінними для різних навчальних закладів, існували значні труднощі у забезпеченні справедливих умов для всіх вступників. Запровадження ЗНО мало на меті змінити ці підходи та створити рівні умови для кожного абітурієнта.

Запровадження ЗНО в Україні стало ключовим етапом у реформуванні системи оцінювання знань випускників середніх шкіл. Основною метою цієї ініціативи було забезпечення об'єктивності, прозорості та єдності в процесі оцінювання, що, своєю чергою, стало підґрунтям для усунення суб'єктивних впливів та корупційних ризиків у процесі вступу до вищих навчальних закладів. Завдяки цьому, ЗНО зробило процес відбору до університетів більш відкритим та доступним, оскільки результати тестування є визначальним критерієм під час конкурсу на зарахування до вищих навчальних закладів.

Запровадження ЗНО сприяло також вирівнюванню умов для абітурієнтів з різних регіонів України, типів навчальних закладів та різних соціально-економічних середовищ. Це означає, що незалежно від місця проживання або фінансового статусу сім'ї, кожен учень має можливість продемонструвати свій рівень знань на рівних умовах. Такі стандарти сприяють соціальній мобільності, забезпечуючи доступ до якісної освіти і професійного розвитку учнів з усіх верств населення.

Завдання ЗНО включають комплексну перевірку знань випускників з основних дисциплін, зокрема з української мови та літератури, математики, історії України, іноземних мов та інших предметів, які є основою для подальшого навчання у вищій школі. Такий підхід дозволяє об'єктивно оцінити рівень знань та підготовки випускників, а також визначити відповідність їхніх знань вимогам, які пред'являються до студентів вищих навчальних закладів.

Важливим завданням ЗНО є підвищення відповідальності учнів за результати навчання. Завдяки такій системі оцінювання учні усвідомлюють, що їхній вступ до університету залежить від рівня знань, які вони здобули в школі, що, у свою чергу, спонукає їх серйозніше ставитися до навчання. ЗНО також

виконує роль своєрідного стимулу для розвитку середньої освіти: школи прагнуть підвищувати якість викладання, щоб їхні випускники демонстрували високі результати на зовнішньому оцінюванні [22].

Завдяки розгалуженій мережі таких центрів ЗНО стало доступним для учнів з усіх куточків України. Це забезпечує рівний доступ до оцінювання для кожного учня, незалежно від місця його проживання.

Завдання мають бути узгоджені з державними освітніми стандартами і повинні бути оприлюднені не пізніше ніж за 18 місяців до проведення ЗНО, щоб учасники мали достатньо часу для підготовки. Важливо, що в процесі розробки завдань беруть участь не лише педагоги, а й науковці та інші фахівці, які мають досвід у відповідній сфері освіти. Це забезпечує високу якість та відповідність завдань програмам зовнішнього оцінювання. Завдання зовнішнього оцінювання укладаються українською мовою. Однак, якщо учень навчався в системі загальної середньої освіти України, де навчання проводиться іншою мовою (наприклад, мовами національних меншин чи корінних народів), то на його прохання завдання можуть бути надані в перекладі на ці мови, за винятком завдань з мовного компонента (за умовами, передбаченими законодавством).

Особлива увага приділяється конфіденційності під час створення, тиражування, доставки та обробки завдань ЗНО. Завдання вважаються інформацією з обмеженим доступом з моменту їх створення і до моменту, коли вони будуть передані учасникам оцінювання. Український центр оцінювання якості освіти має право продовжити режим обмеженого доступу до завдань на більш тривалий період, якщо цього вимагає ситуація.

Учасники ЗНО мають низку прав, що забезпечують не тільки справедливість та об'єктивність процесу, але й гарантують належний рівень комфорту та безпеки під час тестування. Одним з основних прав є право на доступ до всебічної інформації щодо програм ЗНО. Це включає в себе програмні матеріали для тестування, форми завдань, а також критерії оцінювання результатів, які мають бути чітко визначені для кожного етапу

освіти – від початкової та базової середньої до вищої освіти на різних рівнях. Важливо, що учасники повинні бути поінформовані і про строки та порядок проведення ЗНО, час та місце проведення тестів, а також використання технічних засобів, які можуть бути залучені для контролю за процесом тестування. В табл.1.1 наведено дані щодо кількісних показників ЗНО протягом 2008 – 2021 років.

Таблиця 1.1

Учасники ЗНО з української мови в 2008 – 2021 роках

Рік	Кількість осіб зареєстрованих в Україні	Кількість осіб, яка з'явилася на тестування з української мови	Кількість осіб зареєстрованих в Дніпропетровській обл.	Кількість осіб, яка з'явилася на тестування з української мови в Дніпропетровській обл.	Кількість осіб зареєстрованих в Полтавській/Запорізькій (починаючи з 2011) обл.	Кількість осіб, яка з'явилася на тестування з української мови в Полтавській/Запорізькій (починаючи з 2011) обл.
2008	512591	461205	-----	36230	-----	16805
2009	461981	433944	35659	33173	15941	14957
2010	433517	381958	33656	29236	15111	13390
2011	252843	225098	17826	15715	9926	8933
2012	324168	299849	24870	23173	11827	10897
2013	316174	294047	23195	21682	11937	10992
2014	262012	242611	21525	20031	11842	10908
2015	-----	-----	22953	-----	12753	-----
2016	267000	253813	21625	20478	11974	11290
2017	240889	229960	19207	18172	10597	10054
2018	333173	323358	24607	23767	14485	13954
2019	349365	339385	28858	27738	15169	14658
2020	369554	274483	30920	22669	15849	11922
2021	377082	290937	31573	24224	15961	12627

З таблиці видно, що загальна кількість зареєстрованих на тест у української мови (наймасовіший, який складають майже всі учасники) перевищує 4,5 мільйони учасників, а загальна кількість учасників, які пройшли тестування з української мови перевищує 4 мільйони [23 – 35].

Впровадження ЗНО в Україні принесло численні позитивні зміни в освітню систему країни. По-перше, ЗНО значно зменшило рівень корупції в процесі вступу до вищих навчальних закладів. Оскільки результати тестування

є об'єктивними і не залежать від суб'єктивного рішення приймальних комісій, то процес вступу став прозорим та чесним. Це дозволило абітурієнтам спиратися лише на свої власні знання, без страху бути несправедливо оціненими [36].

По-друге, ЗНО створило рівні умови для всіх абітурієнтів, незалежно від їхнього соціального статусу, місця проживання або типу навчального закладу, в якому вони навчалися. Важливим аспектом стало забезпечення справедливості у конкурсі для вступу до вищих навчальних закладів, що, у свою чергу, підвищило рівень мотивації серед учнів і студентів, а також сприяло зростанню їхньої відповідальності за власні досягнення. ЗНО стало стимулом для учнів більш серйозно ставитися до навчання, оскільки результати оцінювання безпосередньо впливають на їхню майбутню кар'єру.

Крім того, ЗНО стало каталізатором для змін в українській середній освіті, покращуючи рівень навчання в школах. Оскільки результати ЗНО стали важливим критерієм оцінки якості освіти, школи були змушені приділяти більше уваги підготовці учнів до тестування, що сприяло підвищенню загального рівня знань у країні. Вчителі також почали орієнтуватися на більш сучасні методи викладання, що відповідають вимогам ЗНО, тим самим покращуючи якість освітнього процесу .

Отже, запровадження зовнішнього незалежного оцінювання стало важливим кроком у реформуванні освітньої системи України та зміцненні державної політики в галузі освіти. Ця система забезпечила новий рівень прозорості, об'єктивності та доступності у процесі оцінювання знань випускників, сприяючи підвищенню довіри суспільства до результатів вступних кампаній та загального рівня підготовки випускників шкіл.

1.2. Особливості забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні в умовах правового режиму воєнного стану

У зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України, численними ракетними ударами по всій території нашої держави, зокрема по об'єктах цивільної інфраструктури, провести ЗНО, єдиний вступний іспит, єдине фахове вступне випробування, що застосовуються для забезпечення справедливого вступу до закладів вищої освіти, у традиційному форматі неможливо. З огляду на це Верховна Рада України ухвалила зміни щодо організації вступної кампанії. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері освіти» у 2022 р. скасовано державну підсумкову атестацію для здобувачів повної загальної середньої освіти та визначено здійснювати прийом на навчання для здобуття ступеня молодшого бакалавра, бакалавра й магістра в особливому порядку. Відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти у 2022 р. абітурієнтам потрібно пройти для вступу:

- до закладів освіти для здобуття ступеня бакалавра (магістра – для медиків) – національний мультипредметний тест;
- до магістратури: магістерський комплексний тест – на спеціальності 081 «Право» та 293 «Міжнародне право»; магістерський тест навчальної компетентності – за спеціальностями галузей знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», 06 «Журналістика», 07 «Управління та адміністрування», 28 «Публічне управління та адміністрування», 29 «Міжнародні відносини» (крім спеціальності 293 «Міжнародне право»).

НМТ – комп'ютерний онлайн-тест, що проводиться в спеціальних тимчасових екзаменаційних центрах, створених у населених пунктах України (за погодженням із органами державної влади), а також у деяких інших країнах.

Можливість пройти НМТ віддалено не передбачено. Він проводиться у три сесії: основну, додаткову та спеціальну. Під час першого етапу підтвердження участі в основній сесії НМТ (з 20 травня до 7 червня 2022 р.)

своє бажання проходити тестування підтвердили 229 013 учасників. На другому етапі (з 21 червня до 7 липня) станом на 29 червня бажання проходити НМТ у тимчасових екзаменаційних центрах, створених в Україні, підтвердили 143 311 осіб, а в країнах Європи – 17 189 осіб. Зауважимо, що НМТ за кордоном проводиться так само, як в Україні, тобто в спеціально обладнаних комп'ютерних центрах, де з учасниками працюватимуть україномовні педагоги, навчені вітчизняними експертами. А отже, вступні випробування традиційно відбуватимуться на засадах прозорості та справедливості – незалежно від того, де саме учасники їх проходилимуть. Провести основну сесію тестування планується в 23 країнах, а саме в Австрії, Бельгії, Болгарії, Великій Британії, Данії, Естонії, Ірландії, Іспанії, Італії, Латвії, Литві, Молдові, Нідерландах, Німеччині, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччині, Угорщині, Франції, Хорватії, Чехії та Швеції. У додаткову сесію учасники зможуть проходити тестування в таких країнах, як Австрія, Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Данія, Греція, Грузія, Естонія, Канада, Латвія, Литва, Люксембург, Молдова, Німеччина, Польща, Португалія, Словенія, Словаччина, США, Туреччина, Угорщина, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Швейцарія [37].

З метою інформування учасників про зміст і особливості НМТ Українським центром оцінювання якості освіти підготовлено демонстраційний варіант тесту. Вступники могли потренуватися виконувати завдання демонстраційного варіанта тесту в спеціальному онлайн-середовищі Львівського регіонального центру оцінювання якості освіти або завантажити текстову версію тесту. Інтерфейс запропонованого тестувальника відрізняється від того, який буде на реальному НМТ, однак за структурою, типами завдань, тривалістю їх виконання демонстраційний варіант аналогічний вступному тесту. Як уже зазначалося, традиційні вступні випробування для здобуття магістерського ступеня з окремих галузей підготовки (ЄВІ, ЄФВВ) також було скасовано. Замість них у 2022 р. проводяться МКТ і МТНК. Це вступні випробування для потенційних магістрів, що проходитимуть у комп'ютерному форматі. МКТ містить два блоки завдань: іноземна мова (англійська, німецька,

французька або іспанська – на вибір вступника), право та міжнародне право. МТНК містить завдання, спрямовані на визначення загальної навчальної компетентності вступника, та складається з двох компонентів: вербально-комунікативного й логіко-аналітичного. Іспити відбуватимуться в спеціальних тимчасових екзаменаційних центрах (як і НМТ), створених у населених пунктах України (за погодженням із органами державної влади), а також у деяких країнах Європи. Тестування проводиться в три сесії: основну, додаткову та спеціальну. Основна й додаткова сесії МТНК, МКТ охоплюють 21 область України й м. Київ. За кордоном тестування в основну сесію можна буде пройти в екзаменаційних центрах у 13 країнах Європи: Австрії, Бельгії, Болгарії, Великій Британії, Німеччині, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччині, Словенії, Угорщині, Франції та Чехії [37].

Українським і регіональними центрами оцінювання якості освіти було організовано низку інформаційних заходів, що дали змогу всебічно поінформувати учасників про зміст, особливості проходження та проведення вступних випробувань у 2022 р. Для забезпечення організації НМТ, МКТ, МТНК було розроблено платформу, завдяки якій проводитимуться онлайн-оцінювання. Це кастомізована платформа на базі Open edX, створена завдяки тісній співпраці Міністерства освіти і науки України, Українського центру оцінювання якості освіти, а також партнерів, таких як ЮНІСЕФ Україна, ЮНЕСКО, Постійне представництво України при ЮНЕСКО, Уряд Швейцарії, Швейцарсько-український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» і ГО «Портал у безперервне навчання «СуХаРі»». Саме підтримка партнерів дала змогу за короткий час розробити платформу, яка містить функціонал для учасників і організаторів освітніх оцінювань. Окрім цього, фахівцями ДНУ «Інститут освітньої аналітики» було оперативно налагоджено роботу з розгортання безоплатних комп'ютерних ліцензій, які компанія «Майкрософт» надала тимчасовим екзаменаційним центрам для забезпечення коректної роботи зазначеної онлайн-платформи. Основними

організаторами НМТ, МКТ, МТНК є Український і регіональні центри оцінювання якості освіти [37]. Саме ці установи забезпечують:

- підготовку проєктів нормативно-правових документів для реалізації вступних випробувань;
- реєстрацію учасників вступних випробувань, розподіл вступників за тимчасовими екзаменаційними центрами;
- функціонування Інформаційної сторінки учасника ЗНО/НМТ, Кабінету учасника ЄВІ, ЄФВВ / МКТ, МТНК, відповідних сервісів для учасників вступних випробувань і керівників закладів освіти;
- співпрацю з розробниками програмного забезпечення для проведення тестувань онлайн;
- взаємодію з обласними військовими адміністраціями щодо створення тимчасових екзаменаційних центрів для проведення вступних випробувань;
- розроблення характеристик блоків і завдань НМТ, а також блоків з іноземних мов МКТ;
- уведення завдань НМТ, МКТ, МТНК до платформи для проведення вступних випробувань;
- кіберзахист організації та проведення оцінювань;
- напрацювання процедур проведення вступних випробувань у режимі онлайн;
- підготовку інструктивно-методичних матеріалів для проведення вступних випробувань у тимчасових екзаменаційних центрах;
- добір і навчання фахівців, залучених до проведення вступних випробувань у тимчасових екзаменаційних центрах;
- координацію дій із керівниками закладів освіти, на базі яких створюються тимчасові екзаменаційні центри в Україні;
- координацію дій із партнерськими інституціями, що створюють тимчасові екзаменаційні центри за кордоном;

– фіксацію результатів проходження тестів учасниками, передання бази даних результатів до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО);

– інформування учасників вступних випробувань про важливі аспекти підготовки, проведення, одержання результатів НМТ, МКТ, МТНК [37].

В табл. 1.2 наведено дані щодо кількісних показників НМТ протягом 2022 – 2024 років.

Таблиця 1.2

Учасники НМТ протягом 2022 – 2024 років

Рік	Кількість осіб зареєстрованих в Україні та за кодом	Кількість осіб, яка з'явилася на тестування в Україні та за кодом	Кількість осіб зареєстрованих в Дніпропетровській області	Кількість осіб, яка з'явилася на тестування в Дніпропетровській області	Кількість осіб зареєстрованих в Запорізькій області	Кількість осіб, яка з'явилася на тестування в Запорізькій області
2022	206423	187782	15303	16868	4424	3872
2023	288935	261632	24152	21929	6351	5138
2024	312508	265276	27393	22396	6585	4785

З таблиці видно, що загальна кількість зареєстрованих на тест у української мови перевищує 800 тисяч осіб, а загальна кількість учасників, які пройшли тестування з української мови перевищує 700 тисяч осіб [38 – 40].

Запровадження ЗНО в Україні стало важливою складовою національної системи освіти, що сприяло об'єктивному оцінюванню знань випускників та забезпеченню прозорості вступу до вищих навчальних закладів. Проте в умовах військової агресії росії проти України та введення воєнного стану система освіти, включаючи процес проведення ЗНО, зіткнулася з новими викликами. Зміни в правовому режимі воєнного стану потребували адаптації існуючих механізмів оцінювання знань та гарантування рівного доступу до тестування для всіх учнів.

Згідно з указом Президента України, введення воєнного стану зумовило зміни в багатьох сферах життєдіяльності держави, у тому числі в освітній. З початком бойових дій в країні виникла необхідність забезпечити безпеку учасників тестування, що вимагало певних організаційних та технічних змін у процедурі проведення ЗНО. Для захисту учнів і педагогічного складу організаторам тестування довелося враховувати потенційні ризики, що виникають через авіаудари, артилерійські обстріли та інші військові дії в різних регіонах України.

В умовах воєнного стану в Україні, коли безпекова ситуація залишалася нестабільною, система ЗНО зазнала значних змін. Першочерговою метою стало забезпечення безпеки учасників, а також надання можливості кожному учневі скласти тестування, не зважаючи на складну ситуацію в країні. Внаслідок бойових дій та загроз на деяких територіях виникла необхідність перенесення термінів проведення ЗНО або навіть змінення його формату, щоб уникнути скупчення людей в небезпечних зонах і знизити ймовірність їхнього травмування чи загибелі.

У деяких регіонах, де активно проводились бойові дії, проведення ЗНО було неможливим через безпекові ризики. В таких випадках місцеві органи влади разом із Міністерством освіти і науки України приймали рішення про перенесення тестувань на більш пізні терміни або організацію їх в інших містах, де ситуація була більш стабільною. Однак навіть такі перенесення не завжди гарантували доступність для всіх учасників, тому було вирішено ввести додаткові заходи. Одним з таких нововведень стало впровадження онлайн-платформ для проведення частини тестів. Це дозволило значно зменшити потребу в фізичному перебуванні учасників у пунктах здачі ЗНО, а також дозволило учням з деяких регіонів, що знаходились в зоні активних бойових дій або під контролем ворога, успішно пройти оцінювання. Онлайн-тестування також сприяло зниженню ризиків зараження інфекціями, оскільки дозволяло уникати великих скупчень людей у закритих приміщеннях.

Крім того, для підтримки безпеки учасників була знижена фізична присутність на пунктах проведення ЗНО, що стало важливим кроком у збереженні здоров'я і благополуччя учнів. Використання онлайн-платформ дозволило зберегти рівність умов для всіх учасників, незважаючи на географічні та безпекові труднощі. Застосування таких технологічних рішень було важливим кроком у розвитку системи освіти в умовах воєнного стану та забезпечило можливість учням продовжити навчання й успішно пройти атестацію.

В умовах постійної загрози для життя та здоров'я через активні бойові дії, важливо було організувати проведення тестування в таких місцях, де учасники могли б перебувати в умовах безпеки. Це передбачало створення спеціальних тимчасових пунктів тестування в укриттях або в обмежених приміщеннях, що повинні були відповідати вимогам безпеки. Пункти тестування були обладнані для належного зберігання тестових матеріалів, аби забезпечити їх цілісність і конфіденційність до моменту здачі учасниками.

Одним із важливих аспектів було також забезпечення додаткових заходів безпеки для персоналу, який мав безпосередньо організовувати процес ЗНО. Це включало в себе підготовку співробітників до надзвичайних ситуацій, навчання правилам поведінки в разі повітряної тривоги або інших непередбачених обставин, а також забезпечення їх захисту в разі небезпеки. Крім того, була організована робота по перенесенню центрів тестування в менш небезпечні регіони країни, щоб мінімізувати вплив бойових дій на учасників процесу.

Незважаючи на складні умови, Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО) докладав максимум зусиль, щоб забезпечити рівні умови для всіх учасників ЗНО, незалежно від регіону їхнього проживання. Одним із основних пріоритетів було забезпечення доступу до тестування для учнів, які евакуювались з небезпечних територій або з районів, що знаходяться під контролем ворога. Для таких учасників були організовані виїзні пункти тестування в безпечних областях, що дало змогу пройти тестування в умовах безпеки.

Організація ЗНО в умовах воєнного стану супроводжувалася численними труднощами, які вимагали оперативних рішень. Однією з основних проблем стало обмежене фінансування, необхідне для підтримки роботи всіх регіональних центрів оцінювання, особливо в умовах, коли ресурси були значно обмежені через військові дії та мобілізацію. Забезпечення всіх пунктів тестування необхідними матеріалами, технікою, а також умовами для безпеки персоналу і учасників вимагало значних витрат, що було складно реалізувати в умовах воєнного часу.

Проте завдяки скоординованим зусиллям всіх органів державної влади, організацій, а також самого УЦОЯО, система ЗНО змогла адаптуватися до нових умов і забезпечити можливість для більшості учасників скласти іспити в умовах безпеки, навіть у таких складних ситуаціях .

Отже, впровадження ЗНО в умовах правового режиму воєнного стану в Україні продемонструвало здатність національної освітньої системи адаптуватися до складних і нестандартних умов. ЗНО, хоча й стало об'єктом нових викликів, продовжило виконувати свою функцію забезпечення об'єктивного оцінювання знань учнів та рівного доступу до вищої освіти, навіть в умовах складної безпекової ситуації. Ці заходи сприяли підтримці освітнього процесу та збереженню високих стандартів підготовки майбутніх студентів, що є важливим фактором для розвитку України, навіть у найскладніших умовах війни.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2.1. Основні завдання та стратегічні пріоритети розвитку Українського центру оцінювання якості освіти в Україні

Міністерство освіти і науки України (МОН) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України [41]. МОН є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності» [41]. Також МОН безпосередньо:

– «затверджує: перелік програм зовнішнього незалежного оцінювання; перелік навчальних предметів, з яких проводиться ЗНО результатів навчання, здобутих на певному освітньому рівні; положення про колегіальні робочі органи з підготовки та проведення ЗНО; ЗНО, – разом із МВС; перелік захворювань та/або патологічних станів, що можуть бути перешкодою для проходження ЗНО, перелік особливих (спеціальних) умов, що створюються для осіб з особливими освітніми потребами в пунктах проведення ЗНО, форму медичних висновків органів або закладів охорони здоров'я про створення особливих (спеціальних) умов для проходження ЗНО, порядок їх видачі та обліку – разом із МОЗ; форми документів, що засвідчують факт проходження зовнішнього незалежного оцінювання» [41];

– «встановлює: максимальну кількість навчальних предметів, з яких особа може в певному році пройти ЗНО результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (на основі профільної середньої освіти) за кошти державного бюджету; строки організації та ЗНО; рівні складності завдань для ЗНО» [41].

Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО) є важливою складовою частиною національної освітньої системи України, яка сприяє модернізації та вдосконаленню підходів до оцінювання знань учнів, студентів та інших учасників освітнього процесу. Заснований у 2005 р., УЦОЯО розпочав свою діяльність з метою створення ефективної та прозорої системи ЗНО, яке стало основним інструментом для визначення рівня знань випускників середніх навчальних закладів та їхнього доступу до вищої освіти. Завдяки УЦОЯО, в Україні було запроваджено уніфіковану систему оцінювання, яка відповідає міжнародним стандартам та вимогам щодо об'єктивності, неупередженості та високої якості.

УЦОЯО заснований в 2005 р. в умовах потреби в об'єктивному та прозорому механізмі оцінювання знань учнів та студентів, що відповідали б міжнародним стандартам та вимогам сучасного світу. Ідея створення цього центру виникла на фоні низки проблем, пов'язаних з недосконалістю національної системи освіти, що потребувала оновлення та вдосконалення. Важливою передумовою для цього стало запровадження ЗНО як ефективного інструменту для визначення рівня підготовки випускників середніх шкіл .

До створення УЦОЯО в Україні не існувало єдиного механізму, який би дозволяв об'єктивно і рівно оцінювати знання учнів з усіх куточків країни. Освітня система мала численні недоліки, пов'язані з суб'єктивізмом у проведенні іспитів та відсутністю єдиного стандарту оцінювання. Випускники шкіл мали обмежений доступ до вищої освіти, оскільки багато хто з них не мав можливості отримати чесну оцінку своїх знань через нерівність умов у різних навчальних закладах. Створення УЦОЯО стало необхідним кроком для

забезпечення рівних можливостей для всіх учнів, незалежно від їхнього місця проживання або соціального статусу .

Заснування УЦОЯО стало логічним кроком у контексті загального розвитку української освіти, спрямованого на інтеграцію з європейським освітнім простором. Процес адаптації до європейських стандартів освіти вимагав створення механізму, який би дозволив забезпечити прозорість і об'єктивність оцінювання знань, а також дати можливість абітурієнтам рівно змагатися за місця в вищих навчальних закладах країни. УЦОЯО стало гарантом того, що кожен випускник матиме рівні можливості при вступі до університетів, оскільки результати ЗНО є об'єктивним критерієм для визначення його успішності.

Відповідно до Положення про Український центр оцінювання якості освіти, затвердженого Постановою кабінету міністрів України від 31.12.2005 р. № 1312 «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» основними завданнями Центру є:

- 1) підготовка та здійснення ЗНО;
- 2) підготовка та здійснення незалежного тестування професійних компетентностей у процесі сертифікації педагогічних працівників;
- 3) участь за дорученням МОН у підготовці та проведенні: моніторингу якості освіти та інших досліджень у сфері освіти; оцінювання рівня володіння українською та іноземними мовами; вступних випробувань з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення ЗНО [42].

«Центр відповідно до покладених на нього завдань:

- 1) розробляє: регламенти, технологію та методи проведення ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань; методичні та інформаційні матеріали з питань ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань та видає їх;

2) забезпечує: розроблення завдань для проведення ЗНО (банк завдань), інструментарію для проведення тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів; функціонування банку завдань; розроблення (модифікацію), технічну підтримку та супровід у процесі експлуатації програмного забезпечення, що використовується для підготовки та проведення ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань, міжнародних досліджень якості освіти; захист інформації з обмеженим доступом у процесі підготовки та проведення ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань; видачу сертифікатів ЗНО, інших документів, що засвідчують факт проходження та/або підтверджують результати ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань;

3) визначає: порядок підготовки працівників, залучених до проведення ЗНО; порядок формування та використання банку завдань;

4) створює: добірки завдань сертифікаційних робіт зовнішнього незалежного оцінювання ЗНО; базу даних учасників і результатів ЗНО, тестування педагогічних працівників, мовних іспитів, вступних випробувань;

5) здійснює підготовку узагальнених матеріалів за результатами проведення ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань;

б) передає в установленому законодавством порядку результати ЗНО закладам освіти для подальшого використання;

7) передає в установленому законодавством порядку результати ЗНО до відповідного реєстру Єдиної державної електронної бази з питань освіти;

8) виконує інші функції, передбачені актами законодавства [42].

«Центр під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також з фізичними особами. Центр має право:

1) утворювати за погодженням з МОН відокремлені структурні підрозділи, які провадять свою діяльність відповідно до покладених на Центр завдань;

2) укладати договори з підприємствами, установами та організаціями, у тому числі іноземними, на виконання робіт, пов'язаних з виконанням покладених на нього завдань;

3) одержувати в установленому порядку від підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

4) залучати для виконання покладених на нього завдань міжнародну фінансову та технічну допомогу, зокрема гранти;

5) надавати відповідно до законодавства на замовлення фізичних та юридичних осіб платні послуги з: проведення мовних іспитів, вступних випробувань, зовнішнього незалежного оцінювання, тестування педагогічних працівників, крім випадків, коли право на їх безоплатне проходження передбачено законодавством; підготовки та проведення освітніх вимірювань, пробного ЗНО; використання комп'ютерних програмно-апаратних засобів; обробки інформації з використанням програмно-апаратних засобів; виготовлення дублікатів документів, що засвідчують факт проходження та/або підтверджують результати ЗНО, тестування педагогічних працівників, вступних випробувань, мовних іспитів та освітніх вимірювань; надання поліграфічних та рекламних послуг, реалізації власної друкованої продукції, у тому числі інформаційної, рекламної та бланкової (крім видання та реалізації навчальної літератури, методичних, науково-методичних, наукових, науково-технічних видань, друкованих засобів масової інформації, видання та розміщення на веб-сайтах банерів та іншої рекламної продукції в електронній формі; розроблення поліграфічного дизайну; редагування, перекладу наукової, довідкової, технічної, навчальної, навчально-методичної, художньої літератури, комп'ютерного набору, верстання текстів; надання в оренду будівель, споруд, окремих тимчасово вільних приміщень і площ, іншого рухомого та нерухомого

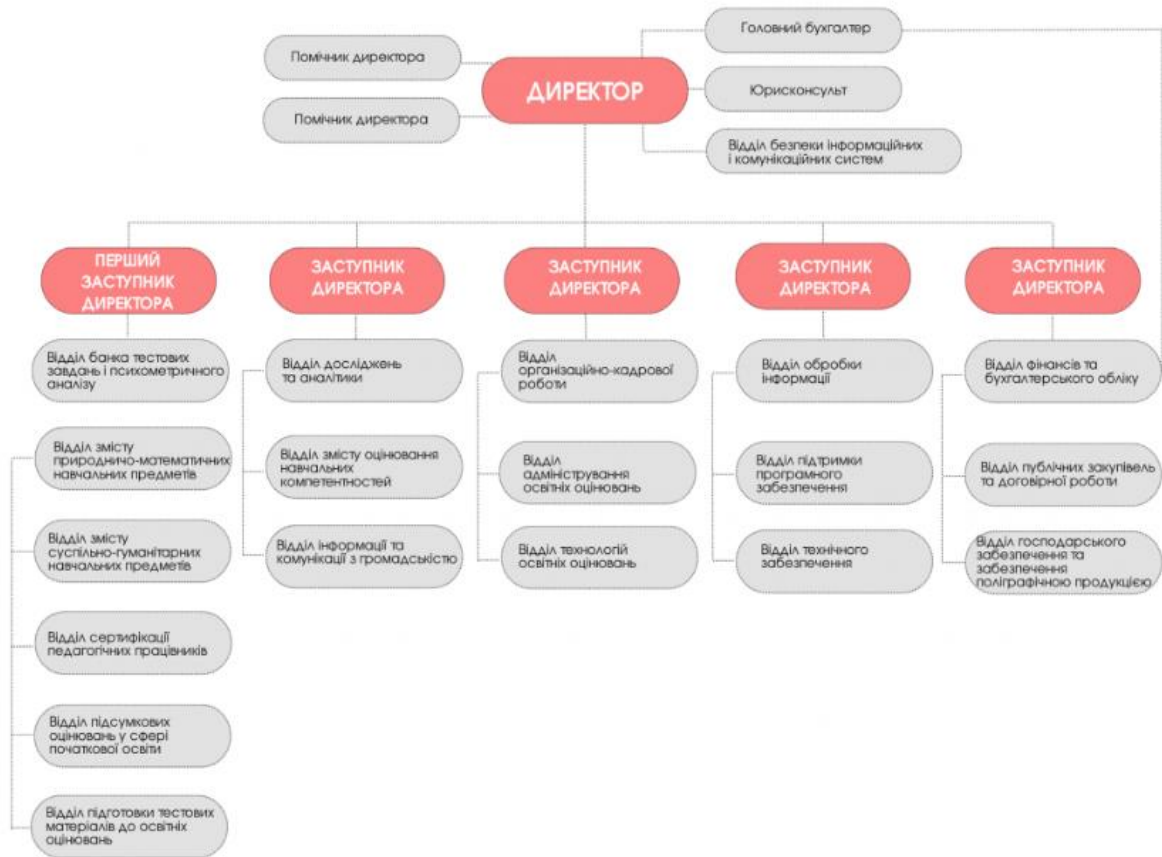

майна або обладнання, що тимчасово не використовується у діяльності Центру, в разі, коли це не погіршує умов праці працівників Центру.

Центр очолює директор, який призначається на посаду за поданням МОН і звільняється з посади Кабінетом Міністрів України. Директор Центру: здійснює керівництво Центром, несе персональну відповідальність перед урядом за організацію та результати діяльності Центру; затверджує за погодженням з МОН структуру Центру в межах граничної затверджує положення про структурні підрозділи Центру, в тому числі відокремлені структурні підрозділи, та посадові інструкції працівників Центру, положення про регіональні центри оцінювання якості освіти; погоджує положення про екзаменаційні центри, що затверджуються керівниками відповідних регіональних центрів оцінювання якості освіти; діє від імені Центру без довіреності; видає в межах своєї компетенції накази, забезпечує здійснення контролю за їх виконанням; розпоряджається майном та коштами Центру в межах, визначених законодавством; в установленому порядку призначає на посаду та звільняє з посади працівників Центру; призначає та звільняє за погодженням з МОН керівників регіональних центрів оцінювання якості освіти; погоджує призначення та звільнення заступників керівників регіональних центрів оцінювання якості освіти, керівників екзаменаційних центрів; погоджує створення регіональними центрами оцінювання якості освіти екзаменаційних центрів як відокремлених структурних підрозділів відповідних регіональних центрів оцінювання якості освіти; здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

У Центрі може утворюватися Наглядова рада, що діє відповідно до положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України. Центр має статус неприбуткової організації, що в установленому законодавством порядку внесена до Реєстру неприбуткових установ та організацій як бюджетна установа. Центр утримується за рахунок коштів державного бюджету. Центр є юридичною особою [42].

На рис. 2.1 подано організаційну структуру УЦОЯО.

Рис. 2.1 Структура УЦОЯО

Цей орган виконує низку ключових завдань, спрямованих не тільки на забезпечення якісного оцінювання, а й на підвищення загального рівня освіти в Україні. Зокрема, УЦОЯО проводить моніторинг якості навчальних досягнень учнів та студентів, надаючи об'єктивну інформацію про сильні та слабкі сторони освіти в різних регіонах країни. Такий підхід дозволяє виявляти проблемні аспекти освітнього процесу та розробляти рекомендації для їх подолання. Крім того, Центр активно сприяє реформуванню освітньої системи, орієнтуючи її на потреби сучасного суспільства та економіки, що постійно змінюються.

УЦОЯО виконує низку важливих завдань, спрямованих на підвищення якості освіти в Україні. Одним із основних напрямків діяльності Центру є організація та проведення ЗНО. Це національне оцінювання знань випускників середніх навчальних закладів є об'єктивним інструментом, який дозволяє оцінити рівень підготовки учнів з різних предметів, таких як українська мова та

література, математика, іноземні мови, історія України, біологія, фізика, хімія та інші. ЗНО забезпечує рівний доступ до вищої освіти, створюючи для всіх учасників рівні умови, незалежно від того, в якому регіоні вони навчаються. Це не лише відкриває можливості для вступу до університетів, а й стимулює навчальні заклади до підвищення рівня викладання та покращення освітніх стандартів, адже результати ЗНО відображають ефективність навчальних процесів.

Важливою складовою діяльності УЦОЯО є проведення моніторингу якості освіти в Україні. Моніторинг дозволяє відслідковувати стан та тенденції розвитку освіти на всіх рівнях – від дошкільного до вищого. Центр здійснює дослідження, які охоплюють різноманітні аспекти освітнього процесу, такі як рівень знань учнів, ефективність навчальних програм, інфраструктура навчальних закладів і підготовка педагогічних кадрів. Оцінка результатів моніторингу надає можливість виявити слабкі місця в освітній системі та своєчасно вжити заходів для їх виправлення. Наприклад, це можуть бути рекомендації щодо вдосконалення програм навчання, підвищення кваліфікації вчителів чи розвитку нових методик викладання, що сприятиме поліпшенню загального рівня освіти в країні .

Розробка та вдосконалення стандартів оцінювання є ще одним важливим завданням УЦОЯО. У Центрі активно працюють над удосконаленням методів оцінювання знань учнів та студентів, розробляючи нові інструменти для більш точного, об'єктивного і справедливого оцінювання. Це включає оновлення тестових завдань, покращення їх структури та формулювань, що дозволяє ефективніше перевіряти знання учасників. Окрім того, УЦОЯО впроваджує нові форми та методи моніторингу, які дозволяють забезпечити всебічну оцінку знань і навичок учнів, що є важливим у контексті розвитку сучасної освіти, яка орієнтована не тільки на знання, але й на розвиток критичного мислення, творчого підходу та інших компетенцій.

Не менш важливою частиною роботи УЦОЯО є підготовка фахівців, які займаються оцінюванням якості освіти. Центр організовує навчання для

педагогів, адміністраторів, консультантів та інших працівників сфери освіти, що беруть участь у проведенні ЗНО та інших формах оцінювання. Підготовка таких фахівців є необхідною для забезпечення високих стандартів оцінювання та підвищення рівня довіри до результатів тестувань. Це також включає в себе навчання національних і міжнародних експертів з оцінювання, які мають великий досвід роботи в освітніх системах інших країн.

Крім того, УЦОЯО активно займається розвитком та підтримкою інформаційно-освітніх технологій, що використовуються для збору, обробки та аналізу даних. Система оцінювання потребує надійної технічної бази для забезпечення її ефективності та безпеки. Центр створює бази даних, які містять всю необхідну інформацію щодо результатів оцінювання, та розробляє онлайн-платформи для проведення тестування. Ці технології забезпечують зручний доступ до результатів ЗНО як для учасників, так і для їхніх батьків, що дозволяє не тільки отримати оцінку знань, але й дає можливість детально аналізувати успіхи учнів у певних галузях знань. Окрім того, такі технології сприяють прозорості та об'єктивності оцінювання, що в свою чергу підвищує довіру до системи ЗНО з боку учасників, батьків та освітніх установ.

Діяльність УЦОЯО є важливою складовою освітньої реформи в Україні. Від організації ЗНО до моніторингу якості освіти, розробки стандартів оцінювання та підготовки фахівців – всі ці аспекти спрямовані на забезпечення високих стандартів освіти та підготовки конкурентоспроможних фахівців. У свою чергу, ефективна робота УЦОЯО позитивно впливає на освітній процес в Україні, надаючи можливості для рівного доступу до якісної освіти, розвитку критичного мислення та зміцнення довіри до національної системи освіти .

Стратегічні пріоритети розвитку УЦОЯО визначають ключові напрямки, які сприятимуть підвищенню якості та ефективності оцінювання знань в Україні. Одним з основних завдань є впровадження інноваційних технологій та методів оцінювання, що допоможуть зробити процес оцінювання більш сучасним і доступним. Зокрема, розвиток онлайн-платформ для тестування дозволяє створити зручні умови для проведення оцінювання в будь-якому

куточку країни. Впровадження штучного інтелекту для автоматизованого аналізу результатів тестів стане потужним інструментом для більш точного і швидкого оброблення даних, що значно підвищить ефективність оцінювання. Окрім того, УЦОЯО планує інтегрувати нові методи оцінювання, такі як проектне оцінювання та оцінка критичного мислення, що є важливими навичками для розвитку учнів у 21 столітті.

Іншим важливим стратегічним пріоритетом є покращення доступу до оцінювання для всіх учнів. УЦОЯО ставить перед собою завдання забезпечити рівні умови для всіх випускників середніх навчальних закладів, зокрема для тих, хто проживає в віддалених або сільських регіонах. Для цього планується розширення мережі пунктів тестування, що дозволить знизити навантаження на центри в великих містах та забезпечити доступність ЗНО для учасників з різних регіонів країни. Крім того, важливим кроком є вдосконалення системи дистанційного навчання та тестування, що дозволить створити гнучкі умови для учнів, які не можуть бути присутніми на фізичних пунктах тестування.

Адаптація до європейських стандартів є ще одним пріоритетом УЦОЯО. Оскільки Україна активно рухається до інтеграції з ЄС, важливо, щоб система оцінювання відповідала сучасним європейським вимогам. УЦОЯО бере участь у міжнародних проєктах, обмінюється досвідом з іншими країнами та адаптує національні стандарти оцінювання до європейських норм. Це дозволяє підвищити відповідність української системи освіти міжнародним стандартам, що забезпечить кращі можливості для учнів на міжнародному рівні та збільшить конкурентоспроможність українських випускників.

Розвиток моніторингових систем є важливою складовою стратегії УЦОЯО. Удосконалення системи моніторингу якості освіти дозволить отримувати більш точні і достовірні дані про стан освіти на всіх її рівнях. Це дасть змогу своєчасно виявляти проблеми в освітній системі та приймати ефективні рішення для їхнього вирішення. Точні дані допоможуть сформулювати рекомендації для поліпшення освітнього процесу та реалізації програм, спрямованих на підвищення якості навчання.

Не менш важливим стратегічним пріоритетом є підвищення рівня довіри до системи оцінювання. Прозорість процесів ЗНО та інших форм оцінювання є основою для забезпечення довіри громадськості до системи. Для цього УЦОЯО активно працює з педагогами, учнями та батьками, щоб роз'яснити важливість та об'єктивність оцінювання. Також значним кроком є залучення громадськості до контролю за процесом оцінювання, що підвищить рівень прозорості та відповідальності. В результаті цього буде створено середовище, в якому учасники ЗНО матимуть впевненість у справедливості та достовірності оцінок [43].

УЦОЯО є важливою інституцією, яка відіграє ключову роль у забезпеченні об'єктивної оцінки якості освіти в Україні. Його стратегічні пріоритети орієнтовані на розвиток сучасних технологій, покращення доступу до оцінювання, а також адаптацію до європейських стандартів. Це дозволить не лише підвищити рівень освіти в Україні, а й зробити її більш конкурентоспроможною на міжнародному рівні.

2.2. Досвід функціонування мережі регіональних центрів оцінювання якості освіти в Україні

Для забезпечення ефективного та своєчасного проведення ЗНО була створена система регіональних центрів оцінювання якості освіти. Ці центри є ключовими ланками в організації тестувань на місцях і виконують важливу роль у забезпеченні належного рівня організації процесу ЗНО. Кожен регіональний центр має відповідальність за координацію проведення тестувань у межах свого адміністративного округу.

Основними завданнями регіональних центрів є організація проведення зовнішнього оцінювання, яке включає підготовку до тестувань, розподіл учасників, надання необхідних матеріалів для тестування, а також контроль за дотриманням встановлених процедур. Регіональні центри також відповідають за взаємодію з місцевими органами влади, навчальними закладами, учнями та

їхніми батьками, а також за підготовку та навчання осіб, які безпосередньо залучені до проведення ЗНО (спостерігачів, інструкторів, технічних працівників).

Одним із важливих сфер діяльності регіональних центрів є забезпечення належних умов для проведення тестування. Це включає в себе організацію приміщень, де учасники здаватимуть тести, забезпечення необхідною технікою та матеріалами, а також дотримання стандартів безпеки. Регіональні центри працюють над тим, щоб створити комфортні умови для учнів, зокрема, щоб мінімізувати стресові фактори та технічні проблеми, які можуть виникнути під час проведення тестів .

Мережа регіональних центрів оцінювання якості освіти є важливим компонентом в системі національної освіти, що забезпечує ефективне, об'єктивне та прозоре проведення ЗНО та інших форм оцінювання знань учнів. Відкриття регіональних центрів оцінювання стало частиною реформи освітнього процесу, спрямованої на удосконалення системи оцінювання, підвищення її прозорості та доступності для всіх учнів незалежно від регіону, соціального стану чи інших факторів. Мережа регіональних центрів була створена з метою забезпечення більш ефективного адміністрування та координації процесу оцінювання на територіальному рівні .

Процес створення регіональних центрів оцінювання якості освіти є важливою частиною реформи вітчизняної освітньої системи, що був ініційований на початку 2000-х років у рамках децентралізації процесу ЗНО. Ідея створення регіональних центрів з'явилася як відповідь на низку викликів, з якими стикалася українська система освіти до впровадження цього механізму. Одним із основних завдань було забезпечити рівний доступ до зовнішнього оцінювання для всіх учнів країни, зокрема для тих, хто проживає в сільських або віддалених районах.

До 2008 р. система ЗНО в Україні вже функціонувала, але для її ефективного впровадження та адміністрування були необхідні зміни, що

враховували специфіку окремих регіонів. Основні проблеми, з якими стикалися учасники ЗНО, включали наступні наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основні проблеми учасників ЗНО

Проблема	Її пояснення
Обмежений доступ до тестування	У віддалених населених пунктах учням часто було складно дістатися до пунктів тестування, що розташовувалися в обласних центрах або великих містах. Це створювало нерівні умови для участі в ЗНО, зокрема для учнів з малозабезпечених родин, які не мали змоги організувати транспорт.
Необхідність децентралізації процесу оцінювання	Створення регіональних центрів дозволило передати частину повноважень з організації і проведення ЗНО на місцевий рівень, що сприяло більш швидкому і ефективному вирішенню питання з проведенням тестувань на території всієї України.
Покращення адміністрування та координації	До 2007 р. вся організація зовнішнього оцінювання зосереджувалася в Києві. Це створювало певні труднощі в координації та підготовці до проведення ЗНО на території всієї країни. Створення регіональних центрів дозволило більш ефективно управляти організаційними процесами, таким як підготовка пунктів тестування, підбір персоналу.

Рішення про створення регіональних центрів було ухвалене в 2004 р. в рамках реформи, спрямованої на удосконалення національної системи зовнішнього оцінювання. Регіональні центри стали частиною структур, підзвітних УЦОЯО, який, в свою чергу, координує діяльність усіх центрів. На момент створення регіональних центрів було визначено, що їх кількість відповідатиме числу адміністративно-територіальних одиниць України, що дозволяє забезпечити більш ефективну організацію процесу оцінювання в межах кожного регіону. На сьогодні в Україні функціонує 9 таких центрів, що охоплюють всі області країни. Центри забезпечують організацію тестування, адміністрування його процесу та координацію роботи з місцевими органами влади, освітніми установами та іншими структурами, залученими до проведення ЗНО. В табл. 2.2 наведено зони обслуговування регіональні центрів станом на 2015 рік [44].

Зони обслуговування регіональних центрів оцінювання якості освіти

№ з/п	Назва установи	Зона обслуговування
1	Вінницький регіональний центр оцінювання якості освіти	Вінницька, Житомирська, Хмельницька області
2	Дніпропетровський регіональний центр оцінювання якості освіти	Дніпропетровська, Запорізька області
3	Донецький регіональний центр оцінювання якості освіти	Донецька, Луганська області
4	Івано-Франківський регіональний центр оцінювання якості освіти	Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька області
5	Київський регіональний центр оцінювання якості освіти	Київська, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ
6	Львівський регіональний центр оцінювання якості освіти	Волинська, Львівська, Рівненська області
7	Одеський регіональний центр оцінювання якості освіти	Кіровоградська, Одеська області
8	Харківський регіональний центр оцінювання якості освіти	Полтавська, Сумська, Харківська області
9	Херсонський регіональний центр оцінювання якості освіти	Автономна республіка Крим, Миколаївська, Херсонська області, місто Севастополь

Незважаючи на значні успіхи, регіональні центри стикаються з низкою викликів. Одним із головних є проблема рівного доступу до тестування для всіх учасників. Хоча мережа пунктів тестування постійно розширюється, в деяких віддалених районах доступ до зручних і достатньо оснащених пунктів все ще є проблемою. Це може ускладнювати участь у ЗНО учнів, які проживають в селах або малих містах, і навіть вимагати додаткових зусиль для організації транспорту [45]. Не менш важливим питанням є підвищення рівня довіри до системи ЗНО. Навіть у регіонах, де система оцінювання функціонує ефективно, існує проблема недовіри з боку певних груп населення, зокрема педагогів, батьків та учнів, до об'єктивності та справедливості оцінювання. Це питання потребує постійної роботи зі створенням умов для більш прозорої та відкритої комунікації, а також роз'яснювальної роботи [46].

Основні завдання регіональних центрів оцінювання якості освіти наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Завдання і функції регіональних центрів оцінювання якості освіти

Завдання та функції	Зміст завдань і функцій
Організація та проведення ЗНО	Регіональні центри займаються адмініструванням ЗНО на своїй території, забезпечуючи підготовку пунктів тестування, організацію транспорту для учасників, а також контроль за дотриманням всіх процедур та стандартів оцінювання.
Підготовка матеріалів для тестування	РЦОЯО беруть участь у розробці та тестуванні завдань для зовнішнього оцінювання, адаптуючи їх до особливостей і потреб конкретних регіонів, але в межах загальнодержавних стандартів
Підтримка прозорості та об'єктивності оцінювання	Оскільки регіональні центри є безпосередніми організаторами оцінювання, вони грають важливу роль у забезпеченні прозорості процесу та запобіганні маніпуляціям з оцінками.
Забезпечення рівного доступу до оцінювання	Регіональні центри працюють над забезпеченням доступу до ЗНО всім учням, незалежно від їхнього місця проживання. Вони активно співпрацюють з місцевими органами влади для відкриття нових пунктів тестування, що дозволяє забезпечити охоплення навіть найбільш віддалених регіонів.
Інформування учасників ЗНО та громадськості	Однією з важливих функцій регіональних центрів є проведення інформаційно-освітніх кампаній для учнів, батьків, педагогів, щоб підвищити рівень обізнаності про процедури ЗНО, критерії оцінювання та нововведення в системі оцінювання.

Попри позитивні зміни, що стали результатом функціонування регіональних центрів оцінювання якості освіти в Україні, їх діяльність все ще стикається з рядом складних викликів, які потребують вирішення для подальшого вдосконалення системи ЗНО. Налагодження ефективної роботи регіональних центрів оцінювання вимагає висококваліфікованих кадрів, що інколи є складністю через дефіцит спеціалістів, особливо в регіонах. Для забезпечення належної якості тестування, важливо, щоб співробітники мали відповідні знання та навички в галузі педагогіки, психології, адміністрування, а

також технологій оцінювання. Це може потребувати додаткових інвестицій у професійну підготовку персоналу.

Незважаючи на численні виклики, регіональні центри оцінювання якості освіти досягли значних результатів у розвитку системи зовнішнього оцінювання. Створення 9 регіональних центрів дозволило забезпечити рівний доступ до зовнішнього оцінювання для учнів з усіх куточків країни. Раніше учні, що проживали в малих містах або віддалених селах, не мали рівних можливостей для участі в ЗНО, оскільки пунктів тестування було недостатньо, і доводилося подорожувати на великі відстані. Тепер ситуація значно покращилась завдяки мережі регіональних центрів.

Регіональні центри значно покращили організацію тестування, дозволивши провести його у відповідності до міжнародних стандартів. Окрім того, завдяки їх злагодженій роботі значно знижено кількість організаційних помилок, і процес тестування став більш структурованим та прозорим.

Одним із важливих досягнень є зниження рівня маніпуляцій з оцінками. Завдяки централізованій організації та чітким стандартам, порівняно з попереднім періодом, кількість випадків фальсифікацій результатів знизилася. Крім того, реформа сприяла покращенню прозорості системи оцінювання: кожен етап процесу тестування, від реєстрації до оголошення результатів, контролюється на всіх рівнях. ЗНО стало не лише інструментом оцінювання знань, але й потужним стимулом для розвитку освіти в Україні. Це допомогло вдосконалити навчальні плани та сприяло підвищенню рівня підготовки учнів, оскільки багато шкіл стали більше уваги приділяти підготовці до тестів, що призвело до загального покращення якості освіти.

Розвиток системи зовнішнього оцінювання та діяльність регіональних центрів оцінювання мають значні перспективи, які сприятимуть подальшому вдосконаленню освіти в країні. За останні роки ЗНО стало одним із найважливіших елементів української освітньої реформи, оскільки ця система дозволяє забезпечити об'єктивне оцінювання знань учнів і студентів, незалежно від їхнього місця проживання чи соціального статусу. Однак для того, щоб

система залишалася ефективною і могла відповідати вимогам часу, важливо продовжувати роботу над її вдосконаленням, зокрема, в межах діяльності регіональних центрів оцінювання.

Одним з основних напрямів розвитку системи ЗНО є впровадження новітніх цифрових технологій. Сучасні цифрові інструменти можуть значно полегшити процес тестування, зробивши його більш зручним і доступним для учасників по всій країні. Наприклад, використання онлайн-форматів тестування дасть змогу учням проходити іспити не лише в спеціально обладнаних пунктах тестування, але й у зручному для них місці, що особливо важливо для тих, хто проживає в віддалених або сільських районах. Це дозволить знизити навантаження на транспортну систему, полегшить доступ до тестів та зменшить витрати на участь у ЗНО. Окрім того, впровадження сучасних технологій може значно покращити процес оцінювання завдяки автоматизації перевірки завдань. Використання комп'ютерних програм для оцінювання тестових відповідей дозволить забезпечити швидке і точне оцінювання, що, в свою чергу, дозволить знизити людський фактор і ймовірність помилок при оцінюванні. Це також дасть змогу значно скоротити час, необхідний для оголошення результатів тестування.

Питання довіри до системи ЗНО є надзвичайно важливим для забезпечення її ефективності та легітимності. У зв'язку з тим, що система оцінювання стосується всіх учнів країни, необхідно постійно працювати над підвищенням прозорості і відкритості в організації тестувань. Лише за умови, що учасники будуть упевнені у справедливості та об'єктивності оцінювання, можна досягти бажаних результатів і уникнути сумнівів щодо правильності встановлених оцінок. Для цього важливо забезпечити постійну комунікацію між організаторами ЗНО, учасниками та їхніми батьками. Роз'яснювальна робота і підвищення обізнаності про систему ЗНО дозволять зняти невизначеність і створити довіру до цієї системи. Зокрема, важливо регулярно надавати інформацію про процедуру тестування, як воно організовується, і які гарантії існують для забезпечення чесності та прозорості. Роз'яснення щодо

процесу оцінювання та можливості оскарження результатів також може сприяти зміцненню довіри до системи ЗНО. Крім того, важливо звертати увагу на роботу з педагогами та освітніми установами, адже саме вони є основними партнерами в процесі підготовки учнів до ЗНО. Якщо вчителі та адміністрація навчальних закладів будуть бачити системність і справедливість в організації ЗНО, вони будуть здатні краще підготувати своїх учнів, що, в свою чергу, допоможе учням вірити в ефективність цієї системи.

Загалом, регіональні центри оцінювання якості освіти стали важливою частиною реформи вітчизняної освіти. Вони сприяли підвищенню якості освіти та забезпеченню рівних можливостей для всіх учасників незалежного оцінювання. Оскільки система ЗНО вже довела свою ефективність у забезпеченні об'єктивності оцінювання, вона має потенціал для подальшого вдосконалення. Завдяки розвитку регіональних центрів оцінювання стало можливим більш ефективно управляти процесом тестування, що дозволяє не тільки підвищити рівень підготовки учнів, але й стимулювати розвиток освітньої системи загалом. Регіональні центри забезпечують високу організацію тестування, що дозволяє уникнути випадкових помилок та фальсифікацій, підвищуючи тим самим довіру до результатів тестів [47].

Однак, система потребує подальшого вдосконалення, зокрема в питаннях забезпечення повного охоплення учасників ЗНО в усіх регіонах країни та покращення технологій тестування. У перспективі планується розвиток онлайн-платформ для тестування та покращення методів використання штучного інтелекту для оцінки результатів.

Таким чином, мережа регіональних центрів оцінювання якості освіти в Україні є ключовим елементом сучасної системи освіти, що забезпечує рівний доступ до оцінювання для всіх учнів, незалежно від їхнього місця проживання, і сприяє розвитку ефективної та прозорої системи ЗНО.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

3.1. Загальна характеристика Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти

Дніпропетровський регіональний центр оцінювання якості освіти (ДпРЦОЯО) є одним з основних структурних підрозділів в Україні, що займається організацією та проведенням ЗНО. Центр здійснює свою діяльність на території Дніпропетровської та Запорізької областей та має важливу роль у забезпеченні об'єктивності та прозорості процесу оцінювання знань учнів [44]. Основною метою діяльності Дніпропетровського РЦОЯО є забезпечення належного проведення ЗНО, що включає не лише організацію тестування, але й забезпечення рівного доступу до нього для всіх учасників з регіону.

ДпРЦОЯО є регіональним підрозділом УЦОЯО. Центр є бюджетною установою, що бере участь в організації та проведенні в зоні обслуговування, визначеній МОН, ЗНО результатів навчання, здобутих на певному освітньому рівні, незалежного тестування професійних компетентностей у процесі сертифікації педагогічних працівників, моніторингу якості освіти та інших досліджень у сфері освіти. ДпРЦОЯО адмініструє проведення тестувань у Дніпропетровській та Запорізькій областях [44]. ДпРЦОЯО є окремою юридичною особою та може мати у своїй структурі відокремлені структурні підрозділи-екзаменаційні центри.

Основними завданнями ДпРЦОЯО є:

- участь в організації та проведенні ЗНО в певному регіоні;
- участь у підготовці та здійсненні тестування педагогічних працівників;

– участь за дорученням УЦОЯО в підготовці та проведенні: освітніх вимірювань; оцінювання рівня володіння українською та іноземними мовами; вступних випробувань із використанням організаційно-технологічних процесів здійснення ЗНО.

До сфери діяльності ДпРЦОЯО належать:

– участь у наповненні банка завдань ЗНО (розроблення, рецензування, апробація) відповідно до доручень УЦОЯО;

– організація та проведення у встановленому порядку та/або за дорученням УЦОЯО реєстрації осіб для участі в зовнішньому незалежному оцінювання ЗНО, тестуванні педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів;

– формування в установленому порядку мережі пунктів проведення ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань;

– утворення пунктів реєстрації, пунктів перевірки, пунктів обробки та пунктів проведення зовнішнього незалежного ЗНО, а також за дорученням УЦОЯО інших тимчасових пунктів для проведення тестування педагогічних працівників, вступних випробувань, мовних іспитів, освітніх вимірювань;

– організація та проведення ЗНО, вступних випробувань, освітніх вимірювань, мовних іспитів, тестування педагогічних працівників відповідно до технологічних процедур, визначених УЦОЯО;

– організація добору, реєстрації, підготовки осіб, які залучаються до організації та проведення ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань;

– участь у процесі доставки матеріалів ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань та організація охорони матеріалів для здійснення цих заходів;

– обробка матеріалів ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань;

- організація перевірки завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю сертифікаційних робіт учасників ЗНО, а також за дорученням УЦОЯО – робіт учасників тестування педагогічних працівників, мовних іспитів, вступних випробувань;

- забезпечення умов конфіденційності під час доставки, обробки, перевірки та зберігання робіт ЗНО, тестування педагогічних працівників, мовних іспитів, вступних випробувань;

- участь у проведенні освітніх досліджень відповідно до доручень УЦОЯО;

- проведення аналітичних досліджень із питань ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань;

- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед громадськості щодо процедур та процесу проведення ЗНО, тестування педагогічних працівників, освітніх вимірювань, мовних іспитів, вступних випробувань.

ДпРЦОЯО очолює директор, який призначається на посаду та звільняється з посади директором УЦОЯО за погодженням з МОН наказом УЦОЯО. Директор ДпРЦОЯО може мати одного або декількох заступників, які призначаються на посаду та звільняються з посади директором ДпРЦОЯО за погодженням з УЦОЯО. Центр має статус неприбуткової організації, що в установленому законодавством порядку внесена до Реєстру неприбуткових установ та організацій як бюджетна установа. Діяльність ДпРЦОЯО фінансується за рахунок коштів державного бюджету, коштів або майна, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань, а також коштів, отриманих у результаті надання платних послуг та за іншими джерелами власних надходжень.

Міністерство освіти і науки України погоджує структуру ДпРЦОЯО, яка затверджується директором ДпРЦОЯО. Штатний розпис Центру затверджує МОН. ДпРЦОЯО має самостійний баланс, відокремлене майно, рахунки в

установах Державного казначейства, печатку із зображенням Державного Герба України, штампи та бланки зі своїм найменуванням і символікою. Відповідно до чинної Структури ДпРЦОЯО, що наведена у табл. 3.1 з 01 січня 2021 р. налічує у своєму складі 4 структурні відділи та 20 посад.

Таблиця 3.1

Структура ДпРЦОЯО

№ з/п	Назва структурного підрозділу та посад	Кількість штатних посад
1. Адміністрація		
1	Директор	1
2	Заступник директора	2
2. Бухгалтерія		
3	Головний бухгалтер	1
4	Заступник головного бухгалтера	1
5	Бухгалтер	1
3. Методичний відділ		
6	Начальник відділу	1
7	Методист	5
4. Відділ інформаційних технологій		
8	Начальник відділу інформаційних технологій	1
9	Провідний фахівець інформаційних технологій	3
5. Інші категорії працівників		
10	Помічник директора	2
11	Водій	1
12	Прибиральник службових приміщень	1
	разом	20 посад

ДпРЦОЯО також співпрацює з місцевими органами влади для забезпечення належних умов для учасників ЗНО, зокрема організації пунктів тестування, розміщення учасників та забезпечення їхнього транспортування в межах області, особливо з віддалених районів.

Головною метою Центру є забезпечення проведення чесних та неупереджених вступних випробувань, як для здобуття рівня молодшого

бакалавра ,бакалавра (НМТ) так й для здобуття магістерського рівня (ЄВІ/ЄФВВ). Цього року через вступні випробування (ЄВІ) також пройшли бажаючі вступити до аспірантури. Починаючи з 2022 р. замість традиційних «паперових» тестувань запроваджене комп'ютерне тестування.

Станом на 2024 р. комп'ютерне тестування для вступу на рівень бакалавр/молодший бакалавр складається з 4 предметів серед яких українська мова, математика та історія України є обов'язковими; четвертий предмет обирається учасником самостійно з такого переліку: англійська мова, німецька мова, французька мова, фізика, хімія, географія, біологія, українська література [47]. Тривалість такого тесту складає 4 години, які розподіляються на дві частини по дві години з перервою у 20 хвилин. Протягом перших двох годин абітурієнти працювали з математикою та українською мовою, відповідно в наступні дві години – з рештою предметів. Цього року для проходження НМТ зареєструвалося 29747 абітурієнтів. Для проведення основних сесій НМТ було створено 73 тимчасові екзаменаційні центри. Основна сесія НМТ тривала 18 днів. Явка на тестування склала близько 90 %. Крім того 4375 осіб зареєструвалося для проходження НМТ під час додаткових сесій, явка на ці тести була близько 70%. Додаткові сесії проходили протягом 3 днів в 51 ТЕЦ [40].

Другою за масштабом складовою вступної кампанії є вступні випробування для здобуття магістерського рівня. 2024 року формат вступних випробувань можна описати наступним чином: абсолютно всі вступники до магістратури й аспірантури мають скласти єдиний вступний іспит (ЄВІ), який складається з двох блоків: іноземна мова (англійська або німецька, або французька, або іспанська) та тест загальних навчальних компетенцій; вступники, які планують здобути магістерський рівень освіти за більшістю напрямів підготовки також мають скласти єдине фахове вступне випробування (ЄФВВ) з наступних предметів: політологія та міжнародні відносини, управління та адміністрування, педагогіка та психологія, облік та фінанси, право та міжнародне право, економіка та міжнародна економіка, психологія та

соціологія, інформаційні технології [49]. Тривалість ЄВІ складає 2 години, ЄФВВ-3 години. Цього 2024 року для проходження основної сесії ЄВІ зареєструвалося 26982 учасники (з них близько 60 % – для вступу в аспірантуру), для проходження основної сесії ЄФВВ – 10255 учасників. Для проведення основної сесії ЄВІ/ЄФВВ було створено 55 пунктів тестування. Основна сесія ЄВІ/ЄФВВ тривала 15 днів. Явка на тестування склала близько 70 %. Крім того для проходження під час додаткової сесії для складання ЄВІ зареєструвалося 2624 особи, для проходження ЄФВВ-1041 особа. Додаткова сесія проходитиме протягом 9 днів в 22 ПТ.

Відповідно до Положення про сертифікацію педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 року № 1094) у березні 2024 р. сертифікацію пройшло 159 вчителів початкових класів, 101 вчитель математики та 98 вчителів української мови та літератури. У вересні заплановано проходження сертифікації учителів навчальних предметів громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство» у кількості 47 осіб [49]. Тестування відбувалося на паперових носіях.

Протягом квітня-травня ДпРЦОЯО було проведено основний етап третього циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти (далі-ЗЗМЯПО) [50]. Участь у цьому заході взяли близько 700 учнів 4-х класів з 33 закладів освіти Дніпропетровської області. В учнів була можливість пройти моніторингове дослідження з наступних предметів: математика, читання, я досліджую світ. Тестування відбувалося на паперових носіях.

Протягом квітня-травня ДпРЦОЯО взяв участь у проведенні міжнародного дослідження якості освіти PISA-2025 (пілотний етап) [51]. У дослідженні взяли участь близько 400 учнів з 10 закладів освіти Дніпропетровської області. Дослідження відбувалося в комп'ютерному форматі.

Проблеми з якими стикається ДпРЦОЯО під час своєї діяльності фактично в тій чи іншій мірі спіткають його із самого початку запровадження ЗНО. Їх можна сформулювати наступним чином:

- відсутність чіткого розуміння в ЗВО, що НМТ й тим більше ЄВІ/ЄФВВ це їх вступна кампанія, прикро, що МОН України, маючи важелі впливу, фактично не втручається в цю ситуацію;
- відносно велика кількість випускників закладів системи загальної середньої освіти, які намагаються вступати на бакалаврат;
- стислі часові межі кампанії, травень-липень;
- безкоштовність НМТ/ЄВІ/ЄФВВ призводить до великої неявки абітурієнтів й як наслідок зайвих витрат бюджету;
- низький рівень заробітної плати в системі не дає можливості залучити кращих виконавців.

З початком повномасштабної агресії також додалися інші проблеми:

- постійні обстріли та повітряні тривоги вимагають проведення іспитів у спеціально обладнаних сховищах;
- вимкнення електричної енергії вимагає потужних генераторів та запасів пального до них;
- альтернативний інтернет (Старлінк).

Якщо пункти проведення іспитів на базі закладів середньої освіти в цілому вдалося розмістити у сховищах, то заклади вищої освіти (крім поодиноких виключень) на третій рік війни залишаються у довоєнному стані.

3.2. Перспективи удосконалення діяльності Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти

Дніпропетровський регіональний центр оцінювання якості освіти (ДпРЦОЯО) є важливою ланкою у системі ЗНО в Україні. Його діяльність спрямована на забезпечення об'єктивного, прозорого та ефективного процесу оцінювання знань учасників. Однак, враховуючи швидкий розвиток технологій, змінювані потреби суспільства та освітньої системи, зовнішні виклики, виникають нові можливості для удосконалення роботи РЦОЯО. Враховуючи ці фактори, розглянемо перспективи удосконалення діяльності Центру з огляду на різні аспекти, такі як технології, організація процесу тестування, взаємодія з органами управління освіти, навчальними закладами та підвищення доступності оцінювання для різних категорій учасників.

Найболючішим питанням організації та проведення ЗНО є формування мережі пунктів тестування та забезпечення їх персоналом. Навіть в часи до повномасштабної збройної агресії це питання було непростим, особливо в контексті взаємодії з закладами вищої освіти, які дуже часто не надто охоче надавали власні приміщення та персонал для проведення іспитів за технологією ЗНО. Й якщо для проведення безпосередньо ЗНО ця проблема могла буди відносно легко вирішена переходом на базу закладів загальної середньої освіти, то під час організації та проведення вступних випробувань до магістратури, фактично залучення інших закладів освіти крім вищих було як не зовсім правильним з точки зору логіки процесу – вступної кампанії до вищих навчальних закладів, так й проблемним з точки зору чинної нормативно-правової бази.

Ця проблема лише посилилась із початком повномасштабної війни та переходом на комп'ютерну форму тестування, адже створення та функціонування пунктів тестування в нових умовах вимагає додаткових матеріально-технічних ресурсів. Мінімальні вимоги це наявність сховища для 40 – 50 осіб та наявність 30 персональних комп'ютерів, підключених до мережі

Інтернет [52]. Нормальні вимоги – додаткова наявність генератора електричної енергії відповідної потужності та палива для нього. Ідеальні умови – облаштування пункту тестування в сховищі, з наявністю резервного джерела електричного живлення, достатнього запасу палива та альтернативного джерела Інтернет (наприклад, Старлінк). Щодо персоналу пункту тестування, то ситуація з ним, крім керівного складу, полегшилась, оскільки середньостатистичний пункт тестування для проведення НМТ/ЄВІ, який складається з трьох аудиторій на 40 осіб, передбачає 9 осіб персоналу. Натомість середньостатистичний пункт ЗНО з 15 аудиторій на 225 осіб передбачав 36 осіб персоналу. На жаль, матеріально-технічна база закладів вищої освіти Дніпропетровської області та м. Запоріжжя (див. табл. 3.2) виявилася настільки небагатою, що провести іспити в 2024 р. вдалося майже «дивом».

Таблиця 3.2

Мережа пунктів тестування, створених на базі ЗВО

№ з/п	Місто	ЗВО	Кількість робочих місць	Кількість аудиторій	ПТ у сховищі	Генератор
1	Дніпро	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (корпус 3)	52	5		Так
2	Дніпро	Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ	100	6		
3	Дніпро	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (корпус 1)	100	6	Так	
4	Дніпро	Український державний університет науки і технологій	60	6		
5	Дніпро	Український державний університет науки і технологій (Інститут промислових та бізнес технологій Українського державного університету науки і технологій (корпус 2))	63	5		
6	Дніпро	Український державний університет науки і технологій (Придніпровська державна академія будівництва та архітектури)	32	3		

Продовження Таблиці 3.2

7	Дніпро	Український державний університет науки і технологій (Український державний хіміко-технологічний університет)	45	3		
8	Дніпро	Університет митної справи та фінансів	77	6		Так
9	Дніпро	Дніпровський державний аграрно-економічний університет (корпус 2)	93	8		Так
10	Дніпро	Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»	30*	2		
11	Дніпро	Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля» (2 корпус (В))	32	2		
12	Кам'янське	Дніпровський державний технічний університет	31	2	Так	
13	Кривий Ріг	Криворізький державний педагогічний університет	36	3		
14	Кривий Ріг	Криворізький національний університет	55	5		
15	Кривий Ріг	Державний університет економіки і технологій ТЕЦ 1	80	4	Так	Так
16	Кривий Ріг	Державний університет економіки і технологій ТЕЦ 2	40	2		Так
17	Запоріжжя,	Приватне акціонерне товариство «Приватний вищий навчальний заклад «Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій» ТЕЦ № 1	60	4	Так	
18	Запоріжжя,	Приватне акціонерне товариство "Приватний вищий навчальний заклад «Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій» ТЕЦ № 2	60	3	Так	
19	Запоріжжя,	Запорізький національний університет (корпус 3)	57	4	Так	

Ця проблема надзвичайно складна й потребує комплексного розв'язання за безпосередньої координації МОНУ. Видатки на облаштування пунктів тестування в сховищах на базі вищих навчальних закладів мають бути завчасно

прораховані, та профінансовані як за рахунок бюджетних так й позабюджетних коштів, наприклад, від міжнародних благодійних організацій. З рештою ці комп'ютерні аудиторії, облаштовані в сховищах можуть бути використані вищими навчальними закладами під час навчального процесу в умовах воєнного стану. Зі свого боку, в межах власних повноважень ДпРЦОЯО має посилити комунікацію як з керівництвом вищих навчальних закладів, обласними департаментами освіти і науки так й з УЦОЯО на предмет завчасної підготовки до проведення тестувань у 2025 р., маючи на увазі кількісні параметри зареєстрованих учасників 2024 р. Також в цьому ж контексті ДпРЦОЯО варто підвищити рівень комунікації з обласними військовими адміністраціями на предмет коригування графіків вимкнення електричної енергії відповідними постачальниками, тим більше, що це передбачено Дорученням Прем'єр-міністра України від 15.02.2024 №3921/1/1-24.

Наступним проблемним питанням, яке потребує удосконалення є контроль за проведенням процедури тестування. Тут існує три складові:

- ідентифікація особи, яка приходить здавати тести;
- контроль за відсутністю в особи під час роботи з тестом технічних засобів, що не передбачені процедурою тестування (смартфон, інші девайси);
- унеможливлення підглядання в інший монітор, унеможливлення спілкування з іншими учасниками тестування.

Фактично з першими двома складовими має впоратися представник поліції охорони з металошукачем, який має проводити ідентифікацію та контроль за відсутністю в учасників тестування заборонених предметів [53]. Але практика показує, що не завжди поліцейському вдається діяти належним чином. ДпРЦОЯО має підсилити комунікацію з відповідними департаментами поліції охорони на предмет підготовки поліцейських, які залучаються до роботи в пунктах тестування. Перспективним виглядає запровадження біометричних систем (наприклад, сканування відбитків пальців або перевірка особи через обличчя) ідентифікації учасників, знижуючи ймовірність заміни осіб або шахрайства, що також сприятиме довірі до результатів тестування. Також варто

вказати, що не зважаючи на тяжкий фінансовий стан ДпРЦОЯО має прагнути присутності поліцейського в пункті тестування, протягом всього відрізка часу, який триває тестування (в 2024 р. через брак фінансування поліцейський був присутній в пункті тестування 4 години, хоча тестування могло тривати й довше через повітряні тривоги).

Що ж стосується третьої складової, то тут ДпРЦОЯО має підсилити якісно та збільшити кількісно охоплення всіх аудиторій відеоспостереженням. В принципі кожна аудиторія обладнана веб-камерою, інколи кількома, сигнали від яких через Zoom-конференцію поступають на монітори уповноваженим особам, які мають можливість спостерігати за тим, що відбувається в аудиторіях та реагувати належним чином відповідно до затвердженої технологічної карти.

Ще одним проблемним питанням є професійний розвиток та мотивація співробітників ДпРЦОЯО. Не є секретом той факт, що рівень заробітної плати співробітників регіональних центрів не є занадто привабливим [16]. Відповідно виникають проблеми як із залученням до роботи фахівців відповідної кваліфікації, так й з їхнім подальшим втриманням на роботі (особливо це стосується фахівців відділу інформаційних технологій). До повномасштабного вторгнення це питання частково вирішувалося за рахунок коштів спеціального фонду, який наповнювався за рахунок пробного тестування, яке проводилося за кошти фізичних осіб. На нашу думку, доцільно повернутися до цієї практики, надаючи можливість абітурієнтам скласти пробне тестування в комп'ютерному форматі, особливо зважаючи на те, що попит серед майбутніх абітурієнтів на таку послугу завжди був стабільно високим. Крім того, слід запровадити практику, яка дозволить складати тестування безкоштовно лише один раз після кожного рівня освіти. Це дозволить певним чином розвантажити бюджетні витрати, а вивільнені кошти інвестувати в розвиток системи тестування.

Ще однією важливою проблемою, що може зумовити недовіру до системи зовнішнього оцінювання, є непрозорість деяких етапів процесу тестування. Важливо зрозуміти, що відсутність відкритості може викликати

сумніви у справедливості та точності оцінювання. Для покращення ситуації Дніпропетровський РЦОЯО може зосередитись на максимальній відкритості на всіх етапах роботи, починаючи з реєстрації учасників і до публікації результатів тестування. Така стратегія не лише дозволить підвищити довіру до системи, але й стане важливим кроком до забезпечення рівних умов для всіх учасників.

Щоб зміцнити довіру до системи ЗНО, РЦОЯО може забезпечити більшу доступність результатів тестування і проведення аналізу в реальному часі. Це означає публікацію всіх етапів перевірки тестів, таких як час тестування, використані методи оцінки та коригування результатів, а також інформацію про можливі випадки порушення процесу. Відкритість на цих етапах дозволить учасникам, педагогам і громадськості переконатися в тому, що результати є об'єктивними та неупередженими. Крім того, необхідно посилити контроль за дотриманням етичних норм. Вдосконалення процесу моніторингу та аудиту тестів, включаючи можливість зовнішнього контролю та незалежної перевірки, дозволить максимально мінімізувати ризики маніпуляцій і підвищити прозорість на всіх етапах тестування.

Підвищення відкритості процесу передбачає також інформування громадськості про механізми контролю та використання результатів ЗНО. Наприклад, публікація звітів про організацію та проведення тестування, а також доступ до результатів перевірки тестів у форматі, зручному для аналізу, допоможе громадянам та зацікавленим сторонам зрозуміти, як формуються кінцеві оцінки та які фактори впливають на результати.

Активне використання різноманітних платформ для зворотного зв'язку між РЦОЯО, учасниками ЗНО, педагогами та громадськістю може стати важливим кроком у підвищенні довіри до системи зовнішнього оцінювання. Така комунікація забезпечить відкритість і зрозумілість процесу для всіх учасників, що дозволить знизити рівень стресу і тривожності серед учнів. Зворотний зв'язок також дасть змогу коригувати процеси організації

тестування, виявляти можливі проблеми і непорозуміння на ранніх етапах. Це підвищить не тільки довіру до системи, а й ефективність її роботи .

Важливим є створення спеціалізованих онлайн-платформ та чатів, де учасники можуть задавати питання, звертатися з проблемами, а також отримувати пояснення щодо процедур, що стосуються тестування. Такі інструменти дозволяють швидко реагувати на звернення, оперативно надавати підтримку та відповідати на питання, що виникають. Крім того, регулярні вебінари або інформаційні сесії для педагогів і учасників ЗНО допоможуть роз'яснити нововведення в організації тестування та дозволять детально ознайомити всіх зацікавлених осіб з правилами та вимогами.

Дніпропетровський РЦОЯО має також зосередитися на вдосконаленні моніторингу якості освіти на основі результатів зовнішнього оцінювання. Регулярний аналіз результатів тестування дозволяє вчасно коригувати освітні програми та методики навчання, а також адаптувати їх до реальних потреб учнів та вимог сучасного суспільства. Проведення аналізу результатів ЗНО допоможе виявити сильні і слабкі сторони в системі освіти, а також визначити, які освітні стратегії та підходи є найбільш ефективними [54].

Також важливо створити механізми прогнозування на основі результатів тестів, що дозволяють здійснювати корекцію навчальних планів до того, як виникнуть серйозні проблеми з рівнем підготовки учнів. Це дозволить більш оперативно адаптувати програми для вивчення конкретних предметів та забезпечити своєчасну підтримку тих учнів, які мають певні труднощі. Прогнозування результатів також дозволить краще планувати розвиток освіти на регіональному рівні, враховуючи індивідуальні особливості та потреби кожного регіону.

Підвищення ефективності моніторингу та оцінки якості освіти також включає розвиток інструментів для порівняння результатів різних регіонів. Це дозволить виявити відмінності в рівнях підготовки учнів у різних частинах країни та запропонувати відповідні стратегії для покращення навчальних процесів. Важливо, щоб система моніторингу була орієнтована не лише на

статистичні показники, а й на реальні зміни в рівні освітніх стандартів, що забезпечить більш точне визначення ефективності проведеного тестування та реального впливу на якість освіти [55].

Дніпропетровський РЦОЯО має зосередитися на вдосконаленні моніторингу якості освіти на основі результатів зовнішнього оцінювання. Регулярний і детальний аналіз результатів ЗНО дозволить виявляти проблемні аспекти у навчальних програмах, коригувати існуючі підходи до викладання та вчасно адаптувати їх відповідно до реальних потреб учнів та змін у суспільстві. Це забезпечить систематичний розвиток освітнього процесу та допоможе створити умови для підвищення якості навчання на всіх етапах освітнього шляху учня.

Для того щоб ефективно коригувати освітні програми та методики навчання, необхідно постійно збирати та аналізувати результати тестування учнів, що дозволить отримати повну картину стану освіти, зрозуміти, де є прогалини у підготовці, а де існують сильні сторони. За допомогою детального аналізу можна виявити, які саме теми та навички викликають труднощі у більшості учнів, а також виявити регіональні відмінності, які можуть потребувати специфічних підходів. Це дозволяє проводити своєчасні корекційні заходи та адаптацію навчальних планів, що сприятиме покращенню результатів у майбутньому [56–57].

Однією з основних цілей аналізу результатів ЗНО є адаптація освітніх програм до змінюваних потреб сучасного суспільства. Враховуючи стрімкий розвиток технологій та економічні зміни, програми навчання повинні постійно вдосконалюватися, щоб відповідати вимогам ринку праці та технологічним тенденціям. На основі даних ЗНО можна оцінити, які навички та знання є найбільш актуальними для сучасного світу, і відповідно адаптувати програми для підготовки учнів.

Наприклад, якщо аналіз результатів показує, що учні мають труднощі в освоєнні певних цифрових або інженерних дисциплін, це може свідчити про необхідність додаткових курсів або змін у навчальних програмах, орієнтуючись

на практичні навички. Таким чином, система моніторингу дозволяє забезпечити не лише відповідність навчальних програм до національних стандартів, а й надавати учням знання та навички, які будуть затребувані на ринку праці [54].

Аналіз результатів ЗНО дозволяє оцінити ефективність методик навчання в конкретних школах, районах чи навіть на рівні окремих учителів. Це дозволить виявити найкращі практики, які забезпечують високі результати, і поширювати їх серед інших педагогів. Також цей аналіз дасть можливість визначити слабкі місця в навчальних підходах та запропонувати шляхи їх поліпшення. Наприклад, якщо аналіз показує, що учні в певних школах чи регіонах постійно досягають низьких результатів з певних предметів, це може свідчити про необхідність проведення додаткових тренінгів для викладачів або змін у підходах до викладання. Регулярне оновлення та коригування методик навчання є необхідним кроком до підвищення ефективності освіти в цілому [55].

Важливим аспектом моніторингу є можливість прогнозування тенденцій на основі аналізу результатів ЗНО. Наприклад, якщо на основі результатів тестів можна передбачити, що певні напрямки навчання будуть набувати популярності, можна заздалегідь коригувати навчальні плани, готувати відповідних викладачів і оновлювати освітні програми. Прогнозування також дозволяє підготувати учнів до можливих змін на ринку праці, орієнтуючи їх на сучасні вимоги. Таким чином, на основі результатів ЗНО можна створювати більш адаптовані навчальні плани, які відповідають запитам економіки, технічного прогресу та інших важливих аспектів розвитку суспільства.

Аналіз результатів ЗНО на міжрегіональному рівні є важливим для забезпечення рівних умов освіти для учнів у різних регіонах держави. Регулярне порівняння результатів тестів допомагає виявити регіональні відмінності в рівні освіти та визначити області, які потребують додаткової уваги. Цей підхід дозволить знизити соціальну нерівність у доступі до якісної освіти та скоротити розрив між окремими регіонами країни. Міжрегіональний аналіз також дозволяє виявити ефективні стратегії та практики, які можна запровадити в інших регіонах, а також встановити найкращі механізми

підтримки учнів з низьким рівнем результатів. Це буде сприяти рівному доступу до якісної освіти для всіх учнів країни, незалежно від місця їхнього проживання.

Отримані під час зовнішнього оцінювання дані можна використовувати не тільки для коригування навчальних програм, але й для стратегічного планування на рівні МОН. Вони можуть бути основою для розробки нових освітніх ініціатив, реформування шкільної програми, підвищення кваліфікації педагогів та інших напрямів розвитку освіти в Україні.

Підвищення ефективності діяльності Дніпропетровського РЦОЯО вимагає комплексного підходу, який охоплює інноваційні технології, вдосконалення інфраструктури, активну співпрацю з іншими регіональними центрами та органами влади, а також підвищення прозорості та доступності для різних категорій учасників. Такий підхід є необхідним для забезпечення високого рівня зовнішнього оцінювання та зростання довіри до системи в цілому. Важливою складовою є запровадження новітніх технологій, які дозволяють автоматизувати багато етапів тестування та значно знизити ймовірність помилок і маніпуляцій, що виникають при проведенні тестування. Завдяки впровадженню інноваційних цифрових платформ та автоматизованих систем, можна значно підвищити точність оцінювання та знизити витрати часу на обробку результатів, що також дозволить оперативно реагувати на будь-які неполадки чи неточності. Вдосконалення інфраструктури має на меті створити сучасні, комфортні умови для проведення тестувань, що включатимуть покращення обладнання, доступ до високошвидкісного інтернету, сучасні засоби для відеоспостереження та біометричні системи для забезпечення надійності й безпеки всіх етапів тестування.

Ще одним важливим напрямом є активна співпраця з іншими регіональними центрами та державними органами, що дозволить обмінюватися досвідом і знаннями, проводити спільні дослідження та розробляти стратегії для удосконалення системи ЗНО на національному рівні. Завдяки такій співпраці можна налагодити ефективну взаємодію між центрами, що

покращить координацію та знизить рівень бюрократії в процесі організації та проведення тестувань.

Окрім цього, необхідно значно покращити прозорість роботи РЦОЯО на всіх етапах, що дозволить забезпечити більшу доступність інформації для учасників, педагогів та громадськості. Відкритість у публікації результатів тестування, аналізу їх результатів та інформування про проведені заходи сприятиме підвищенню довіри до процесу. Крім того, створення ефективних каналів комунікації для зворотного зв'язку з учасниками та громадськістю дозволить оперативно реагувати на їх побажання та зауваження, що допоможе виявити проблеми та вдосконалити процеси.

Підвищення ефективності роботи Дніпропетровського РЦОЯО стане важливим кроком на шляху до покращення якості освіти в регіоні. Це дозволить не тільки підвищити рівень оцінювання знань учнів, але й сприятиме створенню більш конкурентоспроможної та сучасної освітньої системи, яка відповідає викликам сьогодення. Врахування вищезазначених пропозицій сприятиме виявленню та вирішенню актуальних проблеми у сфері освіти, оптимізації освітніх програм та методик навчання, що позитивно вплине на результативність та розвиток учнів.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі вдалося досягти поставленої мети, яка полягає у визначенні організаційно-правових механізмів зовнішнього незалежного оцінювання в Україні та обґрунтувати перспектив розвитку Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти. Результати дослідження дають змогу зробити наступні висновки

1. Розкрито основні етапи запровадження зовнішнього незалежного оцінювання в Україні як складової державної політики в галузі освіти. ЗНО запроваджене в Україні у 2008 р. як інноваційна система оцінки знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Це стало важливим кроком у напрямку демократизації та стандартизації оцінки рівня знань учнів, що сприяло об'єктивності та прозорості результатів. ЗНО стало частиною державної політики в галузі освіти, спрямованої на підвищення якості освіти та забезпечення рівних умов для всіх учасників, незалежно від їхнього місця проживання чи соціального статусу. Оцінка знань випускників здійснюється на основі єдиних стандартів, що дозволяє забезпечити справедливість при вступі до вищих навчальних закладів.

ЗНО інтегроване в освітню систему України завдяки чіткій правовій базі. Відповідні законодавчі акти, зокрема Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», визначають основи проведення ЗНО та функціонування відповідних інституцій. Проте необхідно вдосконалювати нормативно-правову базу, враховуючи сучасні виклики, такі як цифровізація, доступність для осіб із особливими освітніми потребами та нові стандарти оцінювання.

2. Встановлено та розкрито особливості проведення зовнішнього незалежного оцінювання в Україні в умовах правового режиму воєнного стану, зокрема вплив воєнних умов на організаційні та процедурні аспекти ЗНО. В умовах воєнного стану система ЗНО в Україні стикнулася з численними викликами. Воєнний стан спричинив значні труднощі в організації та проведенні тестування, зокрема в питаннях безпеки учасників, забезпечення

доступу до тестових матеріалів та адаптації процесу тестування до нових умов. У зв'язку з цим, Міністерство освіти і науки України, Український центр оцінювання якості освіти та регіональні центри оцінювання якості освіти були змушені оперативно коригувати свої підходи.

В умовах правового режиму воєнного стану особлива увага приділяється безпеці учасників тестування та збереженню матеріалів. Різні форми тестування, зокрема онлайн-тестування, стали важливими для забезпечення доступу до зовнішнього оцінювання. Проте інфраструктурні проблеми, пов'язані з пошкодженням навчальних закладів та іншими наслідками війни, вимагали постійної адаптації і модифікації процесу. У цих умовах виникла необхідність посилення координації між органами влади, навчальними закладами та міжнародними партнерами для забезпечення стабільності і безперебійності процесу ЗНО.

3. Проаналізовано основні завдання та стратегічні пріоритети розвитку Українського центру оцінювання якості освіти, його роль та функції в системі оцінювання якості освіти. Провідну роль у забезпеченні функціонування ЗНО відіграє Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО). УЦОЯО виконує функції координації, розробки тестів, організації процедури тестування та обробки результатів. Важливими є стабільність і професіоналізм кадрового складу, впровадження новітніх технологій, а також відкритість і прозорість у роботі.

Діяльність УЦОЯО є важливою складовою освітньої реформи в Україні. Від організації ЗНО до моніторингу якості освіти, розробки стандартів оцінювання та підготовки фахівців – всі ці аспекти спрямовані на забезпечення високих стандартів освіти та підготовки конкурентоспроможних фахівців. У свою чергу, ефективна робота УЦОЯО позитивно впливає на освітній процес в Україні, надаючи можливості для рівного доступу до якісної освіти, розвитку критичного мислення та зміцнення довіри до національної системи освіти .

Стратегічні пріоритети розвитку УЦОЯО визначають ключові напрямки, які сприятимуть підвищенню якості та ефективності оцінювання знань в

Україні. Одним з основних завдань є впровадження інноваційних технологій та методів оцінювання, що допоможуть зробити процес оцінювання більш сучасним і доступним. Зокрема, розвиток онлайн-платформ для тестування дозволяє створити зручні умови для проведення оцінювання в будь-якому куточку країни. УЦОЯО є важливою інституцією, яка відіграє ключову роль у забезпеченні об'єктивної оцінки якості освіти в Україні. Його стратегічні пріоритети орієнтовані на розвиток сучасних технологій, покращення доступу до оцінювання, а також адаптацію до європейських стандартів. Це дозволить не лише підвищити рівень освіти в Україні, а й зробити її більш конкурентоспроможною на міжнародному рівні.

4. Узагальнено досвід функціонування мережі регіональних центрів оцінювання якості освіти в Україні, виявити проблеми та перспективи їх розвитку. Регіональні центри оцінювання якості освіти стали важливою частиною реформи вітчизняної освіти. Вони сприяють підвищенню якості освіти та забезпеченню рівних можливостей для всіх учасників незалежного оцінювання. Оскільки система ЗНО вже довела свою ефективність у забезпеченні об'єктивності оцінювання, вона має потенціал для подальшого вдосконалення. Завдяки розвитку регіональних центрів оцінювання стало можливим більш ефективно управляти процесом тестування, що дозволяє не тільки підвищити рівень підготовки учнів, але й стимулювати розвиток освітньої системи загалом. Регіональні центри забезпечують високу організацію тестування, що дозволяє уникнути випадкових помилок та фальсифікацій, підвищуючи тим самим довіру до результатів тестів.

Таким чином, мережа регіональних центрів оцінювання якості освіти в Україні є ключовим елементом сучасної системи освіти, що забезпечує рівний доступ до оцінювання для всіх учнів, незалежно від їхнього місця проживання, і сприяє розвитку ефективної та прозорої системи ЗНО.

5. Визначено сучасний стан і перспективи розвитку Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти та обґрунтовано напрями

удосконалення його діяльності для підвищення якості освітніх послуг на регіональному рівні.

ДпРЦОЯО забезпечує проведення ЗНО, вступних випробувань до магістратури, сертифікації вчителів та моніторингових досліджень на території Дніпропетровської та Запорізької областей відповідно до нормативно-правових документів. Перспективи розвитку ДпРЦОЯО пов'язані з наданням платних освітніх послуг, а саме пробного ЗНО. У вимірі удосконалення діяльності доцільно відмітити такий напрям як посилення комунікації у відносинах «регіональний центр – заклади вищої освіти – МОН», підсилення технічного забезпечення і супроводження процесів, пов'язаних з адмініструванням тестувань. Що стосується впливу Центру на освіту регіону, то тут слід відзначити значущість підсилення інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо інтерпретації результатів ЗНО.

Дослідження підтверджує висновок, що ЗНО в Україні є ефективним інструментом забезпечення якості освіти та соціальної справедливості. Подальше вдосконалення інституційних механізмів дозволить не лише зберегти позитивні напрацювання, але й адаптувати систему до нових викликів, забезпечуючи її стійкість і довіру громадськості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філіппова В. Д. Освітнє право як галузь законодавства. *Правові новели*. 2014. № 2. С. 91–96. URL: http://www.legalnovels.in.ua/journal/2_2016/21.pdf (дата звернення: 20.11.2024).
2. Шаповал Р. В. Правове регулювання освіти в Україні. *Форум права*. 2011. № 1. С. 1110–1115. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2011-1/11srvovu.pdf> (дата звернення: 20.11.2024).
3. Киричук А. С. Аналіз загальних положень Закону України «Про вищу освіту». *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право*. 2015. № 27. С. 289–292. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/17794/1/kyrychuk.pdf> (дата звернення: 20.11.2024).
4. Сисоєва С. О. Новий закон України про вищу освіту: нововведення та ризику. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. 2015. № 43. С. 16–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2015_43_5 (дата звернення: 20.11.2024).
5. Карандій В. *ЗНО невід’ємна складова освітньої галузі*. URL: <https://osvita.ua/blogs/52287> (дата звернення: 20.11.2024).
6. Сидоренко О. Зовнішнє незалежне оцінювання в контексті підвищення якості освіти. *Український соціологічний журнал*. 2012. № 1–2. С. 21–26.
7. Науменко С. Зовнішнє оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти: зарубіжний досвід. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2018: трансформації та інновації в освіті у глобалізаційному світі: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ. 2018. С. 116–118.*
8. Коваленко Л.Т. *Короткий тестологічний словник-довідник*. Київ: *Грамота*. 2008. С. 61–62.
9. Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р.

№ 1095. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP041095?an=511> (дата звернення: 15.11.2024).

10. ЗНО в Україні (історична довідка). URL: <https://euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1128&-id=4392> (дата звернення: 15.11.2024).

11. Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні: Указ Президента України від 04.07.2005 р. № 1013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013/2005/ed20120607#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

12. Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні: Указ Президента України від 20.03.2008 р. № 244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244/2008/ed20120515#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

13. Указ Президента України від 25.09.2008 № 857 «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/857/2008#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

14. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

15. Про затвердження нормативно-правових актів щодо проведення зовнішнього незалежного оцінювання: Наказ МОН України від 26.11.2013 р. № 2018/24550. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2018-13#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

16. Про упорядкування умов оплати праці працівників Українського центру оцінювання якості освіти та регіональних центрів оцінювання якості освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 18.11.2015 р. № 985. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

17. Про затвердження Порядку залучення педагогічних, наукових, науково-педагогічних працівників та інших фахівців до проведення зовнішнього незалежного оцінювання: : постанова Каб. Міністрів України від 15.04.2015 р.

№ 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

18. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

19. Про загальну середню освіту: Закон України від 16.01. 2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 15.11.2024).

20. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

21. Про затвердження деяких нормативно-правових актів з питань організації та проведення вступних випробувань для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти в 2018 році: Наказ МОН України від 22.03.2018 р. № 270. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0448-18.#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

22. Кашина Г.С., Сергієнко В.П. *Зовнішнє незалежне оцінювання в освіті України. Курс лекцій.* Луцьк. 2010 С. 105–108. URL: https://moodle.ndu.edu.ua/pluginfile.php/889/mod_page/content/1/ZNO.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

23. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів України в 2008 р. URL: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/Report2008.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

24. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів України в 2009 р. URL: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/Report2009.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

25. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів України в 2010 році. URL: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/Report2010.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

26. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів в 2011 р. URL: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/Report2011.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

27. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів в 2012 р. URL: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/Report2012.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

28. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів в 2013 р. URL: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/Report2013.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

29. Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів України в 2014 році. Том 1. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/Report2014_Tom_1.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

30. Офіційний звіт про проведення в 2016 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Том 1. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/01/ZVIT_ZNO_2016_Tom_1.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

31. Офіційний звіт про проведення в 2017 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Том 1. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/08/ZVIT_ZNO_2017_Tom_1.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

32. Офіційний звіт про проведення в 2018 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Том 1. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/ZVIT-ZNO_2018-Tom_1.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

33. Офіційний звіт про проведення в 2019 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої

освіти. Том 1. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/ZVIT-ZNO_2019-Tom_1.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

34. Офіційний звіт про проведення в 2020 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Том 1. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/ZVIT-ZNO_2020-Tom_1_r.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

35. Офіційний звіт про проведення в 2021 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Том 1. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/ZVIT-ZNO_2021-Tom_1_-1.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

36. Дворецька Л. П. Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень учнів як метод в системі внутрішнього контролю та оцінювання якості освіти в закладі загальної середньої освіти. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730203/1/TOPICAL-ISSUES-OF-MODERN-SCIENCE-1-3.11.21-524-528.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

37. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. URL: <https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/serpnevakonferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.naukprakt.konferentsiya/Informanalityc.zbirnOsvita.Ukrayiny.v.uumovak.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

38. Звіт про результати національного мультипредметного тесту у 2022 році. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/02/Zvit_NMT_2022_na-sajt.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

39. Офіційний звіт про результати НМТ у 2023 році. Том 1. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/08/ZVIT-NMT_2023-Tom_1_.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

40. Офіційний звіт про результати НМТ у 2024 році. Том 1. URL: https://testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2024/10/Zvit_NMT_2024_Tom_I_gotovyj_оnovlenyj.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

41. Про затвердження положення про Міністерство освіти і науки України: постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 р. № 630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

42. Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 31.12.2005 р. № 1312. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1312-2005-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

43. Стратегія розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/190523_Strategiya-osvitnih-otsinyuvan_UTSOYAO.pdf

44. Про закріплення зон обслуговування за регіональними центрами оцінювання якості освіти: Наказ МОН України від 26.10.2015 р. № 1107. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1107729-15#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

45. Дослідження: через тестування зменшився рівень корупції. URL: https://osvita.ua/test/test_article/2876/#google_vignette (дата звернення: 15.11.2024).

46. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні . Нац. акад. пед. наук України. за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 14. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nrk/Analitichni-materialy/7-natsionalna-dopovid-pro-stan-i-rozvitok-osviti-v-ukraini.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

47. Деякі питання проведення у 2024 році національного мультипредметного тесту : Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2024 р. № 1581. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/view/RE41423?an=1> (дата звернення: 15.11.2024).

48. Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2024 році : Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.03.2024 р. № 266. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/view/RE41724?an=1> (дата звернення: 15.11.2024).

49. Про деякі питання проведення сертифікації педагогічних працівників у 2024 році : Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.12.2023 р. № 1464.

URL:<https://testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2023/12/656f3716527ec569271087.pdf>

(дата звернення: 15.11.2024).

50. Про проведення основного третього циклу загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти у 2024 році : Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.01.2024 р. № 83. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/01/nakaz_83.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

51. Про проведення в закладах освіти України пілотного етапу міжнародного дослідження якості освіти PISA-2025 : Наказ Міністерства освіти і науки України від 27.02.2024 р. № 237. URL : <https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/237.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

52. Про деякі питання нормативного забезпечення вступних випробувань, що проводяться з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.04.2023 р. № 418. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0747-23#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

53. Про затвердження Порядку використання технічних пристроїв, необхідних для здійснення контролю за проведенням зовнішнього незалежного оцінювання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.03.2024 р. № 379/182 (спільний з МВС). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/RE41988?an=1> (дата звернення: 15.11.2024).

54. Сидоренко О. Якість загальної середньої освіти крізь призму ЗНО: До питання про створення національної системи моніторингу якості освіти. *Вісник ТІМО*. 2013. № 1–2. С. 29–32.

55. Раков С. А., Гудзинський В. Є., Костарев Д. Б. Геоінформаційна аналітична система «Якість середньої освіти за результатами ЗНО» Технології збору і обробки даних для дослідження прогностичної валідності тестів ЗНО. *Вісник ТІМО*. 2016. № 9–11. С. 92–102.

56. Ковтунець В. В., Раков С. А., Мазорчук М. С., Мазорчук К. І., Сергієнко Т. І, Дослідження прогностичної валідності критеріїв вступу до ВНЗ (вступ 2012-2014 років). *Вісник ТІМО*. 2017. № 2–3. С. 4–51.

57. Вища освіта в умовах реформи: зміни громадської думки. *Вісник ТІМО*. 2017. № 2–3. С. 62–80.